ПАХТА ДАЛАСИ—МАРДЛАР МАЙДОНИ!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СССР

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47 ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 141 (13.097).
19 ИЮНЬ 1965 ЙИЛ
ШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

ИЛҒОРЛАР МАСЛАҲАТИ АСОСИДА

Мирзачўлнинг янгидан ўзлаштирилган, сувга ташна, ҳали тўла ишга солинмаган ерларида пахта етиштиришнинг ўзига хос қийинчиликлари бор. Гарчи эскидан экин экиб келинаётган ерларга қараганда, бегона ўт кам ўсиб, пахтакорларнинг қўлини ушламаса ҳам, лекин ишчи кучи етишмаслиги, очиғини айтганда, пахтакорлар мўл ҳосил етиштириш соҳасида ҳали етарли тажриба тўпламаганликлари сабабли давлат плани ва олинган мажбуриятларни бажариш учун икки-уч баравар кўп куч-ғайрат сарфлашга тўғри келади. Чунки, Мирзачўлда ташкил қилинган янги совхозларга республикамизнинг турли районларидан, айниқса баҳорикор ерлардан деҳқонлар кўчиб келишган.

Бу йил совхозда 7800 гектар ерда пахта етиштириляпти. Коллектив аъзолари КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларига жавобан етти йилликнинг якунловчи йилида давлатга 15 минг тонна «оқ олтин» сотиш мажбуриятини олишган. Бу миқдордаги пахтани айниқса сув камчил бўлган бу йилги шароитда етиштиришнинг уддасидан чиқиш учун барча имкониятлар ишга солиняпти. Комплекс механизацияга таянган ҳолда деҳқончилик маданиятини ошириш юзасидан йил бошида белгиланган тадбирлар изчиллик билан амалга ошириляпти.

Шуни айтиш керакки, бизда ерни экишга тайёрлашдан тортиб, то ҳосил йиғим-теримигача бўлган ишларнинг ҳаммаси асосан механизмлар билан бажарилади. Чигит барча майдонга уяларга аниқ миқдорда уруғ ташлаб кетадиган сеялкалар билан экилди. Шу туфайли яганалашга ҳожат қолмади. Эскидан пахта экиб келинаётган жойларда колхозчилар ғўзани яганалаш билан банд бўлган даврда биз экиннинг дастлабки парваришини бошлаб юбордик. Шу туфайли культивация, озиқлантириш суръатлари жиҳатидан совхоз райондаги колхозлардан анча олдинда боряпти. Ҳозиргача барча майдондаги экин икки ярим марта комплекс парвариш қилинди.

Пахтакорларимиз ҳосилни барвақт етилтириш мақсадида ғўзани минерал, айниқса азотли ўғитлар билан эрта муддатларда озиқлантиришга алоҳида эътибор беряптилар. Кузги шудгор ва ерни экишга тайёрлаш олдидан барча майдонга самолётлар билан фосфорли ва азотли ўғитлар солинган эди. Экиш билан бир вақтда сеялкаларга ўрнатилган мосламалар воситаси билан ерга яна минерал ўғитлар солинди. Бу, бизда экинни биринчи озиқлантириш ҳисобига киради. Шундан буён экин яна икки марта озиқлантирилди. Ҳамма майдондаги ғўза жуда ёшлигидаёқ ўзини яхши тутиб олди, соғлом ва бақувват бўлиб ўса бошлади. Ҳозир илғор бўлим ва бригадаларнинг ҳар туп ғўзасида 10-15 тадан шона бор. Айрим пайкаллардаги экин қийғос гуллади.

Чўл шароити ғўзани вақтида культивация қилиш ва озиқлантириш билан бир қаторда, сувидан бохабар бўлиб туришни талаб этади. Чунки, биз пахта етиштираётган ерлар илгари бир умр оқар сув кўрмаган, ташналикдан қақраб ётган. Агар экин сув талаб бўлиши билан суғорилмаса, тупроқ ниҳоятда қизиб кетади ва бу ҳол ғўзанинг ривожига салбий таъсир қилади. Буни ҳисобга олиб, пахтакорларимиз ғўзани вақтида суғориш, мавжуд сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш, уни сира нобуд қилмаслик, пахтадан мўл ҳосил етиштиришнинг асосий гарови эканлигини доим эсда тутишади.

Ҳозир барча майдондаги экин бир марта қондириб суғорилди. Пахта майдонининг тўртдан биридаги ғўза эса икки сувдан чиқарилди. Биз ғўза парваришини тобора кучайтирган ҳолда, сувдан янада унумлироқ фойдаланиш, бир группа илғор пахтакорларнинг республика қишлоқ меҳнаткашларига қарата қилган мурожаатида берилган қимматли маслаҳатларга амал қилиб, экиннинг сувидан бутун ёз бўйи хабардор бўлиб туриш, унинг чанқаши ёки кўллатиб суғорилишига йўл қўймаслик, сувнинг бир томчисини ҳам нобуд қилмаслик учун кураш олиб борамиз. Негаки, ёғингарчилик кам бўлган, сув ҳар йилдагидан оз олинаётган бу йилги шароитда шундай қилинмаса, ҳосилни қўлдан бой бериб қўйиш мумкин.

Экинни нормал ривожлантириш ва эрта ҳосилга киритишда Урол Бойназаров, Файзи Абдураҳмонов, Суюн Эштурдиев, Салом Исматов, Ирис Абдужалилов, Эшмурод Рустамов, Ислом Очилов ўртоқлар каби моҳир механизаторлар, Суюн Эргашев, Бекназар Даминов, Аъзам Сувонов, Маъмур Ҳамидов, Абдувоҳид Эрназаров, Усмон Тоғаев, Хуррам Ҳакимов ўртоқлар каби миришкор сувчиларнинг роли беқиёс катта бўлмоқда. Тўғрисини айтганда, улар бизнинг суянган тоғимиз. Ҳосилнинг мўл бўлиши уларнинг унумли ва сифатли меҳнат қилишига, механизмлар қувватидан, мавжуд сувдан тежаб-тергаб ва ақл-идрок билан фойдаланишларига боғлиқ.

Совхоз пахтакорлари етиштирилган ҳосилнинг деярли ҳаммасини машиналарда териб олишни мўлжаллашмоқда. Бунинг учун пахтани эрта пишириш зарур. Ҳосилни эрта етилтириш учун эса ғўза парвариши билан боғлиқ бўлган ҳар бир ишни ўз вақтида юксак агротехника қоидалари асосида амалга ошириш зарур. Илғор пахтакорлар мурожаатидан келиб чиқадиган асосий хулоса ҳам шундан иборат. Биз бунга эришишга ҳаракат қиламиз.

Х. ЛАТИПОВ,
Жиззах районидаги Акмал Икромов номли 26- совхоз директори.

Бу суратда Юқори Чирчиқ районидаги «Ленинский путь» колхозининг звено бошлиқлари (чапдан) Ким Алексей ва Ким Янов ўртоқларни кўриб турибсиз. Улар ишлаётган бригада коллективи 142 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 27 центнердан «оқ олтин» етиштириш учун курашмоқда. Эннинг механизатор звено бошлиқларининг ўзлари культивация қилишяпти. Ҳозир бригадада ғўзанинг учинчи комплекс парвариши давом эттириляпти.
И. Глауберзон фотоси.

СУВНИ ТЕЖАНГ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА РЕСПУБЛИКА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ПАРТИЯ-ДАВЛАТ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИДА

Сув камчил бўлган бу йил дала ишларининг муваффақияти ҳамда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилининг тақдири сув ресурсларидан оқилона, рационал фойдаланишга боғлиқдир. Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети бу масалага ғоят катта аҳамият бериб, шу йилнинг 1 июнида махсус қарор қабул қилди. Қарорда колхозлар, совхозлар, қишлоқ хўжалик ва сув хўжалиги органлари, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари зиммасига қўшимча сув манбаларини қидириб топиш, ҳар бир кубометр сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш, тупроқда намни сақлаб қолиш ва шу тариқа пахта ва бошқа экинлардан юқори ҳосил олишни таъминлаш юзасидан катта вазифалар юклатилди.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети Президиумининг топшириғига кўра, республика партия-давлат контроли комитети мазкур қарорда кўрсатилган тадбирларнинг изчил бажарилиши устидан кундалик оммавий контроль ташкил этишга қарор қилди. Область ва район партия-давлат контроли комитетларига оммавий рейдларда колхоз, совхоз, хўжалик органларидаги ҳамма кўмаклашувчи группа ва постлар, «Комсомол прожектори» активлари ҳамда барча халқ контролёрларининг кенг иштирокини таъминлаш топширилди. Оммавий текширишнинг асосий вазифаси очиб ташланган камчиликларни партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари билан биргаликда тезкорлик билан бартараф қилишдан иборатдир.

Оммавий текширишни уюшқоқлик билан ўтказиш учун район партия-давлат контроли комитетлари ҳамда уларнинг жойлардаги кўмаклашувчи группалари ҳар бир район ва хўжаликнинг маҳаллий шароитларини ҳисобга олган ҳолда халқ контролёрларининг конкрет вазифаларини белгилаб беришлари лозим. Бу ишни амалга оширишда партия-давлат контроли органлари сув иншоотлари қурилишининг тезроқ тугалланиши, скважиналарни тайёрлаш ҳамда улардан оқилона фойдаланиш, насос станциялари ва установкаларини ўз вақтида ишга тушириш, уларнинг бир меъёрда ишлашини таъминлаш, коллекторларни тозалаш, қисқаси суғориш билан боғлиқ бўлган барча ишларга алоҳида эътибор беришлари лозим. Шунингдек, халқ контролёрлари хўжаликларда сувдан тежаб-тергаб ва самарали фойдаланиш тадбирларини амалга ошириш, суғориш тармоқларини гидрометрик постлар билан таъминлаш, хўжаликлар ва бригадаларда сувдан навбатма-навбат фойдаланиш қоидаларига амал қилиш, далаларни суғоришга ўз вақтида ва сифатли қилиб тайёрлаш юзасидан кун сайин назорат қилишлари керак.

Сув камчил бўлган шароитда колхозчилар ва совхоз ишчилари меҳнатини ташкил қилиш ва уларга ҳақ тўлаш ғоят муҳим аҳамиятга эга. Шунинг учун ҳам ишчи кучлари ва техникадан рационал фойдаланиш, куну-тун суғориш, айниқса тунда суғоришни яхши ташкил қилиш ҳамда ғўза қатор ораларига сифатли ишлов бериш, сувчиларнинг меҳнатига тўғри ва ўз вақтида ҳақ бериб туриш масалаларига ҳам зийраклик билан қараш керак. Халқ контролёрлари колхозчилар ва совхоз ишчиларига маданий-маиший хизмат кўрсатиш масалалари билан ҳам астойдил шуғуллансинлар. Область ва район партия-давлат контроли комитетлари текширишнинг бориши ва очиб ташланган камчиликларни бартараф этиш юзасидан амалга оширилаётган тадбирларнинг натижаларини ҳаммага аён қилиб боришлари керак.

ПАРРАНДАЧИЛАР ЮТУҒИ

ТЕРМИЗ. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Жарқўрғон районининг паррандачилари катта ғалабани қўлга киритдилар. Улар давлатга тухум сотиш йиллик планини ошириб бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар. Давлатга 1 миллион 200 минг дона тухум топширилди. Сотилган тухумнинг катта қисмини колхозлараро паррандачилик фермаси коллективи етказиб берди.

Жарқўрғонликлар кетидан Деновдаги колхозлараро паррандачилик фермаси коллективи ҳам тухум сотиш йиллик планини ошириб адо этди. Пландаги 270 минг ўрнига 326 минг дона тухум топширилди.

Термиз районининг паррандачилари янада ажойиб ғалабага эришдилар. Улар 1 миллион 400 минг дона тухум сотиб йиллик планни ошириб бажардилар. Бу ўтган йилдагидан икки баравар кўпдир. Райондаги «Намуна» колхозининг ўртоқ Шорустам Абдурахмов бошлиқ товуқчилик фермаси ходимлари белгиланган планни уч баравар ошириб бажарди.

Термизлик паррандачилар пландан ошиқча 200 минг дона тухум сотиш мажбуриятини олдилар.

ИОСИП БРОЗ ТИТО МОСКВАГА КЕЛДИ

СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитети Президиумининг таклифига мувофиқ, Югославия Социалистик Федератив Республикасининг Президенти, Югославия Коммунистлар союзининг Бош секретари ўртоқ Иосип Броз Тито 18 июнда Москвага расмий суратда ташриф буюрди.

Югославия Социалистик Федератив Республикаси ва Совет Иттифоқининг давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида ўртоқ Иосип Броз Тито билан унинг ҳамроҳларини Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг раҳбарлари, Москва меҳнаткашларининг вакиллари, дипломатия корпуси аъзолари кутиб олдилар. (ТАСС).

ШВЕЦИЯ БОШ МИНИСТРИ ВАТАНИГА ЖЎНАБ КЕТДИ

Совет ҳукуматининг таклифига биноан СССРда меҳмон бўлиб турган Швеция Бош министри Таге Эрландер 18 июнда Москвадан ватанига жўнаб кетди. (ТАСС).

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

18 июнда Тошкент область партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум қатнашчилари КПСС Марказий Комитети март Пленуми, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVII пленуми якунлари ва Тошкент область партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида Тошкент область партия комитетининг секретари П. В. Костриковнинг докладини тингладилар ва муҳокама қилдилар.

Пленум областда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш тадбирларини белгилади.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Н. М. Матчонов сўзга чиқди. (ЎзТАГ).

ТИНЧЛИК УЧУН КУРАШ—БАРЧА СОВЕТ КИШИЛАРИНИНГ ЖОНАЖОН ИШИ

МОСКВАДАГИ БУТУНИТТИФОҚ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

17 июнда Союзлар уйининг Колонна залида совет жамоатчилиги вакилларининг тинчлик, миллий мустақиллик ва қуролсизланиш учун курашга бағишланган Бутуниттифоқ конференцияси очилди.

Совет тинчлик тарафдорлари тинчлик учун курашнинг энг зарур масалалари ва вазифаларини муҳокама қилмоқ учун бу ерга тўпландилар.

Беш юз делегат орасида турли миллатга мансуб кишилар ва турли касб эгалари бор. СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси Я. В. Пейве, Совет Иттифоқи Маршали С. М. Будённий, академиклардан М. В. Келдиш, М. Д. Миллионщиков, Д. В. Скобельцин, КПСС Москва шаҳар комитетининг секретари Н. А. Кузнецов, ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари С. П. Павлов, барча иттифоқдош республикаларнинг вакиллари шулар жумласидандир.

Жаҳон тинчлик кенгашининг делегацияси, Жанубий Вьетнамни озод қилиш миллий фронти СССРдаги доимий ваколатхонасининг бошлиғи Данг Хуанг Минь, Бразилия, Греция, Цейлон, Парагвай, Югославия, Норвегия, Чили тинчлик тарафдорлари, чет мамлакатлардан келиб Москвада билим олаётган студентлар ҳозир бўлдилар.

Совет жамоатчилиги вакилларининг тинчлик, миллий мустақиллик ва қуролсизланиш учун курашга бағишланган Бутуниттифоқ конференциясини тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг раиси Н. С. Тихонов очди.

Якдиллик билан қабул қилинган кун тартибида қуйидаги масалалар бор:

1. Совет халқининг империалистик агрессияга қарши, халқларнинг миллий мустақиллигини қўллаб-қувватлаш, тинчлик ва қуролсизланиш учун олиб бораётган кураши;

2. Тинчлик, миллий мустақиллик ва қуролсизланишга бағишлаб ўтказиладиган Жаҳон конгрессига делегация сайлаш;

3. Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетини сайлаш;

4. Конференция ҳужжатларини қабул қилиш.

Кун тартибидаги биринчи масала юзасидан Н. С. Тихонов доклад қилди.

Бизнинг конференциямиз, деди докладчи, халқаро вазият жиддий суратда ёмонлашган, барча қитъалардаги халқлар ўз хавфсизлигига солинаётган таҳдиднинг бутун ўткирлигини сезиб турган бир пайтда ўтказилмоқда. Социалистик мамлакатларга ва миллий озодлик ҳаракатига қарши қаратилган иғвогарликлар бир қанча районларда ошкора уруш ва агрессия ҳаракатларига айланиб кетди. Ана шу хатарли сиёсатни кимлар ўтказаётганлигини ҳозир халқлар кўриб турибди. Бу кимсалар, аввало, жаҳон жандарми вазифаларини очиқдан-очиқ бажараётган, бошқа мамлакатларнинг ишларига сурбетлик билан аралашаётган, халқларга ўз тартиботларини зўрлик билан қабул қилдиришга уринаётган АҚШнинг ҳукмрон доираларидир. Ана шу доиралар жон-жаҳдлари билан ҳаракат қилиб, халқаро кескинлик юмшай бошлаганлигининг самараларини йўққа чиқариб юбордилар ва янги жаҳон урушининг келиб чиқиш хавфи кучайиб кетди.

Ҳозир бизларнинг ҳаммамиз қаҳр-ғазаб туйғуларига тўлиб турибмиз! Биз империалистик агрессорларнинг жиноий ҳаракатларига қарши энг кескин норозилик овозимизни баралла айтмай тура олмаймиз.

Америка империализмининг Шарқи-Жанубий Осиёдаги қароқчилик интервенцияси кун сайин тобора кенгаймоқда, деди докладчи. Қадимий, тинч Вьетнам ўлкасини уруш олови чулғаб олди. АҚШ қуролли кучлари дунёнинг бошқа бир чеккасида халқаро ҳуқуқ қонунларини қўполлик билан поймол қилиб, Доминикана Республикасининг территориясига бостириб кирдилар. Қаҳрамон озодлик ороли — Кубага қарши қилинаётган иғвогарликлар давом этмоқда. Мустамлакачилар Конго, Ангола, Мозамбик, Жанубий Арабистон, Шимолий Калимантан ва бошқа жойлардаги халқларнинг озодлик ҳаракатини шафқатсизлик билан бостиришга уринмоқдалар.

(Охири тўртинчи бетда)

ЮКСАК МАРРАЛАРНИ ЭГАЛЛАШ УЧУН

САМАРҚАНД, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Бу ерда бўлиб ўтган область партия комитетининг пленуми КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорлари муносабати билан область партия ташкилотининг қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш соҳасидаги вазифаларини муҳокама қилди. Бу тўғрида область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ С. Н. Усмонов доклад қилди.

Март Пленуми қарорларини турмушга татбиқ этиш учун курашаётган область партия ташкилотлари ҳаёт билан ҳамнафас бўлиб, партиявий-сиёсий ва партиявий-ташкилий ишларни бирмунча кучайтириб юбордилар. Хўжаликларда ҳисоб-китоб ишларини яхшилаш, меҳнат ва маблағларни тежаб сарфлаш, колхозчилар ва совхоз ишчиларининг моддий манфаатдорлигини ошириш юзасидан бир қанча зарур тадбирлар кўрилди. Жойларда семинар-кенгашлар ўтказилди. Хўжаликларда деҳқончилик ва чорвачилик ишлари чуқур таҳлил қилиняпти.

Юксак марраларни эгаллаш йўлида амалга оширилаётган бу тадбирлар ўзининг дастлабки самараларини беряпти. Область совхозлари ва колхозларининг экономикасида салмоқли ўрин тутган қўзилатиш кампанияси муваффақиятли ўтказилди. Қоракўл тери сотиш ва наслчиликка қўзи қолдириш планлари ошириб бажарилди. Пилла тайёрлаш муддатидан олдин адо этилди. Гўшт ва сут етиштиришни кўпайтиришда ҳам ўтган йиллардагига қараганда яхши кўрсаткичларга эришиляпти.

Самарқандликлар бу йил чигит экишда уюшқоқлик кўрсатдилар. Ҳамма ерда экиш юксак агротехника тадбирлари асосида ўтказилди. Чигит ўз вақтида ундириб олинди. Хўжаликларда ғўза туплари нормал бўлишига эришилмоқда.

Докладчи ва музокарада сўзга чиққан нотиқлар партия Марказий Комитети март ва Ўзбекистон КП Марказий Комитети XVII пленумларининг қарорлари асосида қишлоқ хўжалигини, унинг етакчи тармоғи бўлган пахтачиликни янада юксалтириш истиқболлари ҳақида қимматли мулоҳазалар юритдилар, ички имкониятлар ва резервлар борлигини кўрсатиб ўтдилар. Нарпай, Эски Ангор каналларини кенгайтириш йўли билан кўплаб янги ерларни очиш, пахта етиштиришни 1970 йилга бориб 385 минг тоннага, ғаллани 28 минг тонна, сабзавот маҳсулотларини 10 минг тонна, пиллани 1950 тоннага етказиш учун ҳамма имкониятлар борлигини таъкидлаб ўтдилар.

Пленум қатнашчилари барча соҳаларни комплекс ривожлантириш вазифаларига алоҳида эътибор бердилар. Ғўза парваришининг бориши, сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳақида кўп далиллар келтирилди. Беда ўриш ва табиий яйловларда пичан жамғаришдаги сусткашликни тезда тугатиш лозим. Ғаллани ўз вақтида йиғиштириб олиш, колхоз қишлоқларини ободонлаш, қурилиш ташкилотларига раҳбарликни кучайтириш масалалари билан кун сайин шуғулланиб бориш кўрсатиб ўтилди.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов қатнашди ва нутқ сўзлади.

Пленум муҳокама қилинган масала юзасидан кенг қарор қабул қилди.

СОВЕТ—ШВЕЦИЯ ҚЎШМА АХБОРОТИ

Совет ҳукуматининг таклифига биноан Швеция Бош министри Таге Эрландер рафиқаси билан бирга 1965 йил 10 июндан 18 июнгача визит билан Совет Иттифоқида бўлди. Бош Министр Эрландерга министр У. Пальме рафиқаси билан, шунингдек Швеция ташқи ишлар министрлиги ва бош министр маҳкамасининг ходимлари ҳамроҳ бўлдилар.

Бош министр Эрландер ва унинг ҳамроҳлари Москва Тошкент, Самарқанд ва Қримнинг Жанубий соҳилида бўлдилар.

Улар шу сафар вақтида саноат ва қишлоқ хўжалик корхоналари билан, шунингдек турли ижтимоий ва маданий муассасалар билан танишиб чиқиш имконига эга бўлдилар.

Бош министр Эрландер визит вақтида Л. И. Брежнев, А. Н. Косигин, А. И. Микоян билан учрашди ва суҳбатлашди. Бу учрашувлар халқаро аҳвол ва Совет—Швеция муносабатларини ривожлантириш тўғрисида дўстона ҳамда очиқ фикрлашиб олиш имконини берди.

Суҳбатларда қуйидагилар қатнашди:

Совет томонидан—СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, Совет Иттифоқининг Швециядаги элчиси Н. Д. Белохвостиков ва СССР Ташқи ишлар министрлиги Скандинавия мамлакатлари бўлимининг мудири А. В. Захаров;

Швеция томонидан — министр У. Пальме, Швециянинг СССРдаги элчиси Г. Ярринг, Швеция ташқи ишлар министрлигининг бош секретари Л. Бельфраге, статс-секретарь В. Польссон ва Швеция ташқи ишлар министрлиги сиёсий бўлимининг бошлиғи элчи Р. Хиченс Бергстрем.

Музокаралар давомида ҳар иккала томон халқлар ўртасида мустаҳкам тинчликни ва уларнинг социал тараққиётини таъминлаш каби вазифаларни ҳал этиш мустаҳкам ишончга асосланган ҳамкорликни ва давлатлардаги ижтимоий системалар ҳамда идеологик йўлнинг қандай бўлишидан қатъи назар, уларнинг тинч-тотув яшашини талаб қилади, давлатлар ўртасидаги низоли масалаларнинг ҳаммаси Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Устави принципларига мувофиқ тўла тенглик ва бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик асосида музокаралар олиб бориш йўли билан тинч ҳал этилиши керак, деб бир хил фикр билдирдилар.

Таассуф билан шу нарса қайд қилиндики, жаҳоннинг турли қисмларидаги жиддий низо ўчоқлари халқаро кескинликни қатъиян юмшатишга эришиш йўлидаги тадбирларнинг амалга оширилишини қийинлаштирмоқда. Шарқи-Жанубий Осиёдаги воқеалар хатарли тус олиб бораётганлиги муносабати билан ҳар иккала томон ғоят ташвишланаётганлигини билдирди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг вазифалари ва жавобгарлиги тўғрисидаги масала ҳам муҳокама қилинди. Тинчлик ва халқаро хавфсизлик воситаси бўлган Бирлашган Миллатлар Ташкилотини БМТ Уставига қатъиқ риоя қилиш асосида мустаҳкамлаш зарурлиги тўғрисида бир хил фикр баён қилинди. Ҳар иккала томон ҳозирги вақтда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ишини мушкуллаштираётган қийинчиликларни бартараф қилмоқ учун йўл қидириб топиш зарурлигини таъкидлади.

Музокаралар давомида қуролсизланиш проблемаси муҳокама қилинди. Ҳар иккала томон халқаро кескинликни юмшатишга ёрдам бериш ва еппасига ҳамда батамом қуролсизланиш йўлида муваффақият қозонишни енгиллаштириш мақсадида қуролланиш пойгасини чеклаш соҳасида айрим тадбирларни амалга ошириш муҳим эканлиги тўғрисида бир хил фикр баён қилдилар. Шу билан бирга ядро қуролининг бундан буён тарқалишига йўл қўймаслик зарур эканлиги таъкидланди.

Европа хавфсизлиги проблемаларини тинч ва мустаҳкам суратда ҳал этишга эришиш муҳим эканлиги ҳам уқтириб ўтилди.

Музокаралар вақтида Совет Иттифоқи билан Швеция ўртасидаги муносабатлар ғоят қониқарли ривожланиб бораётганлиги қайд қилинди, Ҳар иккала мамлакат ўртасида савдо-сотиқнинг ўсаётганлиги ва маданий ҳамда илмий алоқаларнинг анча кенгайганлиги бунга ёрдам берди. Томонларнинг фикрича, шу йилнинг бошида имзоланган ва олти йилга мўлжалланган битим асосида Совет—Швеция савдосини янада кенгайтириш ва кучайтириш учун яхши заминлар мавжуддир. Маданият, фан ва санъат соҳаларидаги алоқани давом эттириш ва янада ривожлантириш учун қулай имкониятлар борлиги ҳам кўрсатилди. Бу алоқалар ҳозирги вақтнинг ўзидаёқ ҳар томонлама характерга эгадир.

Суҳбатлар вақтида Швециянинг традицион бўлиб қолган бетарафлик сиёсати Европанинг шимолида осойишталик ва хавфсизлик ишига қўшилган муҳим ҳисса эканлиги яна қайд қилинди.

Томонлар ана шу суҳбатлар Совет Иттифоқи билан Швеция ўртасидаги ҳамжиҳатликни яхшилаш учун фойдали бўлди ва ҳар иккала мамлакат ўртасидаги дўстона ҳамда яхши қўшничилик муносабатларини янада ривожлантиришга ёрдам берди, деган фикрни баён қилдилар.

Бош министр Эрландер СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигинни ўзи учун қулай бўлган пайтда расмий визит билан Швецияга келишга таклиф этди. СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин миннатдорчилик билан бу таклифни қабул қилди.

Умумхалқ контроли

ЖАНГОВАР КУРАШЧИЛАР

Бу саҳифада Андижон областидаги Москва районн контролёрларининг ишлари ҳикоя қилинади. Улар район пахтакорларининг бу йил ҳар гектар ердан 28 центнердан «оқ олтин» етиштириш юзасидан олган сўзларининг уддасидан чиқиш йўлидаги курашида актив қатнашмоқдалар. Бу район халқ назоратчилари шу кунларда ғўза парваришининг ҳамма томонларидан кўз-қулоқ бўлиб, ҳар бир камчиликни ўрнида тугатишда ташкилотчилик, изчиллик кўрсатишмоқда. Район партия-давлат контроли комитети, унинг штатсиз ходимлари, айниқса колхозлардаги кўмаклашувчи группа ва постларнинг аъзолари ғўза парваришини кучайтириш, унинг сифатли ўтказилиши ҳақида астойдил қайғурмоқдалар. Уларнинг ибратли ишлари, ташаббуслари бошқаларга ҳам намуна бўла олади.

Республикамизнинг қайси бир пахтакор хўжалигига борманг, у ерда мўл-кўл «оқ олтин» ҳосили учун қизғин кураш бораётганини кўрасиз. Сувчилар, механизаторлар, борингки жамики пахтакорлар бепоён далаларда астойдил меҳнат қилиб, барча қийинчиликларни енгмоқдалар, сув камоб бўлган шу йилда ундан тежаб-тергаб фойдаланиш, механизация воситаларидан самарали қўлланиш, ҳамма карталарда ғўзаларнинг бир текис ривожланиши йўлида барча куч ва имкониятларни ишга солаётирлар.

Андижон областининг Москва райони пахтакорлари ҳам етти йилликнинг сўнгги йилида мўл-кўл «оқ олтин» ҳосили етиштириш юзасидан юксак мажбурият олишган. 20 минг гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 28 центнердан ҳосил олинади. Район пахтакорларининг аҳди шу. Ўз-ўзидан маълумки, вазифа қанчалик мураккаб ва шарафли бўлса, шунга яраша фидокорона меҳнат қилмоқ даркор. Район пахтакорлари буни яхши тушунадилар. Шунинг учун ҳам хўжаликларда бир қатор илғор агротехника усуллари усталик билан қўлланиляпти. Далада ишлаётганлар учун маданий-маиший хизмат кўрсатишни тубдан яхшилаш, меҳнатни намунали ташкил қилиш, ҳар бир колхозчининг ўз ишининг натижасидан моддий манфаатдорлигини ошириш борасида яхши ишлар қилиняпти. Айниқса сув проблемаси, ундан оқилона фойдаланиш, ҳамма ерда бўлгани каби, район пахтакорлари учун ҳам бош масала бўляпти. Илғор пахтакорларнинг тажрибасига таяниб, бу йил ғўзаларни яганалаш ўтган йилдагига нисбатан 3 кун эрта тугатилди. Бу эса экиннинг ривожланишини 8-10 кунга илгарилатди. Ҳозир иккинчи озиқлантириш деярли тугалланиб, учинчи озиқлантириш бошлаб юборилди.

Улкан пахта хирмони учун олиб борилаётган курашда ҳар бир ишда сезгир, партия ташкилотларининг энг яқин ёрдамчилари бўлган халқ контролёрлари ҳам четда қолмаётирлар. Улар ғўза парваришининг ҳар бир участкасини қатъий назорат қилиб, камчиликларни тезроқ бартараф қилиш соҳасида партия ташкилотларига яқиндан ёрдам кўрсатмоқдалар. Колхозлардаги кўмаклашувчи группа ва постларнинг иши ҳар қачонгидан ҳам кучайтириб юборилди. Ғўза парвариши сустроқ олиб борилаётган жойларда вақтинча контроль постлари ташкил этилиб, уларга ғўза парваришининг ҳамма комплекси устидан назорат қилиб бориш топширилди. Айниқса «Ленинизм» колхози контролёрларининг иши ҳаммани қувонтиряпти. Уларнинг бевосита ёрдами туфайли ғўза парвариши сифатли ўтказилмоқда. Колхоз аъзолари бу йил баракали хирмон кўтариш учун социалистик мусобақани кун сайин қизитмоқдалар. Дала меҳнаткашлари ҳар бир агротехника тадбирининг ўз вақтида ва аъло сифатда ўтказиш учун курашмоқдалар. Колхоз кўмаклашувчи группасининг раиси Ўлмас ака Парпиев ҳар бир контролёрнинг масъулиятини оширишга, ғўза парваришининг ҳар бир участкасидан кўз-қулоқ бўлиб туришига эришмоқда. Колхозда тузилган 14 пост аъзолари ғўзани тунда суғоришни ташкил қилиш, культивацияни сифатли ўтказиш, бригада ва звеноларда меҳнат интизомини мустаҳкамлаш учун астойдил курашмоқдалар. Бу борада учраган хато ва камчиликларни ўз ўрнида тузатишга эришмоқдалар. Чунончи, 5-бригадада тузилган контроль постининг фаолиятини олиб кўрайлик. Пост аъзолари бригадада тунда сув тутиш ёмон ташкил қилинганлигидан хабардор бўлиб, бу ҳақда ташвиш билан бонг урдилар. Сувчилардан Раҳмат Шербоев, Мамат Қўлдошев, Тўланбой Райимов ўртоқлар ўз вазифасига масъулиятсизлик билан қараганликлари учун бригада аъзоларининг йиғилишида огоҳлантирилди.

Механизация бўйича тузилган контроль постининг зийраклиги туфайли ғўзага ишлов беришдаги айрим камчиликлар тезлик билан бартараф этилмоқда. Масалан, 9-бригада механизатори Салоҳиддин Эгамов эҳтиётсизлик билан культивация қилгани оқибатида кўплаб ғўзалар нобуд бўлган. Пост аъзоларининг сезгирлиги туфайли бу хатонинг олди олинди. Механизаторнинг культивация қилган 3 гектар ери бракка чиқарилди. Маълумки, қаерда меҳнат интизоми бўш бўлса, ўша ерда ишнинг унуми бўлмайди. Буни колхоз контролёрлари асло унутганлари йўқ. Улар меҳнат интизомини бузувчилар, прогулчиларга қарши астойдил курашмоқдалар. Чунончи, Н. Қодиров бошлиқ 13-бригадада меҳнат ёмон ташкил қилинганлиги, ҳар бир колхозчининг ҳосил тақдири учун масъулияти оширилмаганлиги натижасида кўплаб майдонларда ғўзани ёввойи ўт босиб кетган. Сувдан қониқарсиз фойдаланилади. Табелчи В. Сайдалиев сифатсиз ишни ҳам қабул қилиб ола берган. Халқ назоратчилари бундай бепарволикка муросасозлик билан қараб туролмадилар. Бригаданинг иши колхоз партия ташкилоти йиғилишида кенг муҳокама қилиниб, айбдорлар қаттиқ жазоланди. Тўрт гектар ерга сифатсиз ишлов берилганлиги учун унга сарфланган маблағ бригада бошлиғи ва табелчидан ундириб олинди. «Ленинизм» колхози кўмаклашувчи группаси ва постлари аъзоларининг бундай яхши ишларидан қўшни хўжаликлардаги назоратчилар ҳам ўрнак олмоқдалар.

Ғўза парваришининг авжи қизиган ҳозирги пайтида «Қизил юлдуз» колхозининг контролёрлари яхши ташаббус билан чиқдилар. Улар ғўза парваришини намунали ўтказиш юзасидан оқилона тадбирлар белгиладилар. Уларнинг ғўза парваришининг ҳар бир участкасини қатъий назорат остига олиш, қишлоқ контролёрларининг «оқ олтин» ҳосили учун масъулиятини янада ошириш ҳақидаги чақириғи «Янги ҳаёт» район газетасида босилиб чиқди. Колхоз контролёрларининг яхши ташаббусини район партия комитети ва партия-давлат контроли комитети зўр қониқиш билан маъқулладилар. «Ҳосилнинг тақдири сувчи билан механизаторнинг қўлида эканлигини асло унутмаймиз, — дейилади чақириқда, — шунинг учун сувчилар ва механизаторларга талабчанликни тағин ҳам кучайтирамиз. Биз сувчиларнинг унумли меҳнат қилишларини назорат остига олар эканмиз, сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш, бостириб суғоришга мутлақо йўл қўймаслик учун астойдил кураш кераклигини асло унутмаймиз. Бунда илғор сувчиларнинг тажрибаларини кенг ёйиш, суғоришнинг икки сменада ташкил этилиши ва сувчиларга қулай меҳнат шароити яратиб берилишини назорат қилиб бориш даркор...» Булардан ташқари, «Қизил юлдуз» колхози контролёрларининг чақириғида ғўза парваришини кучайтириш билан боғлиқ бўлган жуда кўп масалалар ва бунда халқ назоратчиларининг роли ҳақида қимматли фикрлар билдирилган.

Бу йил республикамизнинг бошқа жойларида ҳам бўлгани каби Москва районида сув анча танқис. Ўтган йилнинг шу даврида Шаҳрихон сойида 28-29 кубометр сув бўлган бўлса, бу йилги сув 6-7 кубометрдан ошмайди. Шунинг учун ҳам ҳар бир хўжалик ва ҳар бир сувчидан сувдан жуда ҳам тежаб-тергаб фойдаланиш талаб қилиняпти. Райондаги «Октябрь», «Ленинизм», «Қизил юлдуз» колхозларида сувдан жуда оқилона фойдаланиляпти. Мазкур хўжаликларда тунда суғориш намунали ташкил қилинган. Сувчилар учун ҳамма маданий-маиший шароитлар муҳайё. Бироқ, шундай хўжаликлар ҳам борки, уларда сувнинг қадрига етишмайди. Масалан, Навоий номли колхозни олиб кўрайлик. Бу ерда тунда суғориш ишлари жуда ёмон ташкил этилган. Сувчилар танлашда ҳам колхоз правлениеси ва партия ташкилоти хатога йўл қўйганлар. Тажрибасиз кишилар сув тутаётгани учун ҳам баъзи карталар кўллатиб юборилса, бошқалари чанқаб ётибди. Турсун Ўрмонов бошлиқ бригадада бир неча гектар ер сувга кўллатиб юборилган. Сувчилар тунда уйларига кетиб қолаётганлиги туфайли кўплаб ғўзалар сув остида қоляпти. Колхоз агрономи Алижон Эшонов эса ўзи кўмаклашувчи группанинг раиси бўла туриб, бундай ачинарли аҳволга муросасозлик билан қараб келмоқда.

Райондаги «Правда», «Ўзбекистон», Свердлов номли колхозларда ҳам сувдан яхши фойдаланилмаяпти. Свердлов номли колхознинг Абдурашид Сарбоев бошлиқ бригадасида ғўза парвариши қониқарсиз олиб борилияпти. Шуниси ачинарлики, колхознинг бошқа бригадаларида бўлгани каби, бу ерда ҳам барча колхозчилар ғўза парваришига тўла жалб этилмаган. Сарбоев бригадасида ҳар куни 10-12 колхозчи бошқа ишлар билан банд. Натижада ғўзанинг ривожланиши кечикмоқда. 29 гектар ердаги ғўза вегетация сувидан чиқарилган, холос. 34 гектар ердаги ниҳоллар бўлса сувга ташна бўлиб ётибди. Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳақидаги қарори колхозчилар ўртасида пропаганда қилинмаган.

«Победа» колхозида ҳам аҳвол ана шундай. Хўжаликдаги бир қатор бригадаларда ғўзанинг ривожланиши кечиктириб юборилмоқда. Тўла гектарлар яратиш учун кураш сусайтириб юборилган. Ўсишдан орқада қолган ғўзаларга қўшимча ишлов бериш тўғрисида ҳеч ким қайғурмаётир. Шунингдек, «Шарқ юлдузи», «Правда» колхозларида ҳам ғўза қатор ораларига ишлов беришда жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда. Шуниси ачинарлики, айрим хўжаликларда ғўза қатор ораларини юмшатиш, озиқлантириш ва суғориш ўртасида боғлиқлик йўқ. Культивация ва озиқлантиришни сифатсиз ўтказишга совуққонлик билан қараб келаётган колхоз раҳбарлари кейинчалик уялиб қолишмаса эди. Яна бир камчилик шуки, чопиқ тракторларига чуқур юмшатгичлар ўрнатиш ҳамон пайсалга солинмоқда. Халқ контролёрлари бундай камчиликларнинг йўл қўйилишига сира-сира бепарво қараб туролмайдилар.

Бир группа машъал пахтакорларнинг «Совет Ўзбекистони» газетасида босилиб чиққан мурожаати район пахтакорларининг меҳнат ғайратини тағин ҳам ошириб юборди, халқ контролёрларининг эса ғўза парваришини ўз вақтида ва сифатли ўтказишдаги масъулиятини янада кучайтирди. Ўйлаймизки, халқ назоратчилари районимиз пахтакорлари олдида турган юксак мажбуриятни шараф билан бажариш йўлидаги курашда бундан кейин ҳам актив қатнашадилар, КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қарорларини амалга оширишда тўсиқ бўлаётган барча камчиликларни бартараф қилишда район партия комитетига, хўжаликлардаги бошланғич партия ташкилотларига яқиндан ёрдам берадилар.

Қ. МАҲМУДОВ — Москва район партия-давлат контроли комитетининг қишлоқ хўжалик бўйича штатсиз бўлим бошлиғи, Э. ШЕРМАТОВ — район суғориш системалари бошқармасининг бошлиғи, П. ИСМОИЛОВ — «Қизил юлдуз» колхозидаги контроль пост бошлиғи, Н. УЛУҒЖОНОВ — «Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

ҲИММАТ

Савдо ходимлари ҳам мўл ҳосил учун курашнинг олдинги марраларида боради, десам хато бўлмас. Чунки колхозчиларнинг унумли ишлаши кўп жиҳатдан бизга, савдо ходимларига ҳам боғлиқ. Агар пахтакорлар турмуш учун керак бўладиган нарсаларни қишлоқдан тополмаса, албатта район марказига ёки областга боришга мажбур бўлиб қолади. Шу тариқа кўп вақт беҳудага сарфланади, колхозчининг овора бўлгани қолади. Шунинг учун ҳам қишлоқларда савдони намунали ташкил қилишнинг аҳамияти ғоят каттадир.

Районимиз матлубот жамиятидаги кўмаклашувчи группа аъзолари қишлоқ меҳнаткашлари учун ғоят масъулиятли бўлган ҳозирги дамларда савдо хизматини яхшилаш, колхозчилар учун энг зарур бўлган товарларни қишлоққа олиб бориб сотишни таъминлаш учун курашмоқдалар. Контролёрларимизнинг иштироки билан район қишлоқларидаги магазинларнинг аҳолига хизмат қилишдаги яхши тажрибалари ҳамда камчиликлари батафсил ўрганиляпти. Янги-янги савдо тармоқлари очилиб, уларга ҳар хил, сифатли моллар юбориляпти. Кўмаклашувчи группа таклифи билан кўпгина бригадаларда сотувчисиз дўконлар ташкил қилинди. Бундай дўконлар 38 жойда бўлиб, колхозчиларга намунали хизмат кўрсатмоқда. Бундан ташқари бешта автолавка қишлоқма-қишлоқ юриб, меҳнаткашларга савдо хизмати кўрсатяпти. Айниқса Толиб Ҳакимов, Ҳабибулло Шокиров, Маъмур Самиев ўртоқлар бошлиқ автолавкаларнинг ишидан қишлоқ меҳнаткашлари жуда хурсанд. Шунингдек, райондаги 24, 28-магазинлар ҳам савдо ишидаги энг яхши тажрибаларни қўлланиб, маҳаллий аҳолига яхши хизмат кўрсатмоқдалар. Кўмаклашувчи группамиз қишлоқ аҳолисининг кенг истеъмол молларига бўлган эҳтиёжини ўрганишда, савдо ишидаги айрим камчиликларни дарҳол тугатишда матлубот жамияти партия ташкилотига яхши ёрдам бермоқда.

Т. РАҲМОНҚУЛОВ,

Москва район матлубот жамияти кўмаклашувчи группасининг раиси.

Район партия-давлат контроли комитетининг қишлоқ хўжалик бўйича штатсиз бўлими зиммасида айниқса шу кунларда масъулиятли вазифалар турибди. Бўлим жамоатчилари ғўза парваришининг ҳамма соҳаларига кўз-қулоқ бўлиб туришибди. Суратда: бўлим бошлиғи (чапдан) Камолиддин Маҳмудов штатсиз ходимлардан — Убайдулла Исҳоқов, Эрмат Шерматов ўртоқлар билан эртага ўтказиладиган оммавий рейд ҳақида маслаҳатлашаётир. М. Ботиров фотоси.

СИФАТГА ЭЪТИБОР

8-бригада пост аъзоларидан Собир Беркинов билан Жумагул Исмоиловалар кўмаклашувчи группага қуйидаги мазмунда сигнал ёзишди: «Бригадамизда ғўза парваришининг сифатига эътибор берилмаётир. Айниқса механизатор ўтакетган масъулиятсизлик қиляпти. Биз уни бир неча бор огоҳлантирдик. Лекин парво қилмаяпти».

Бу ҳол группа аъзоларини ниҳоятда ташвишлантирди. Механизаторнинг ишини текшириш вазифаси группа аъзоси Ғанижон Юнусовга топширилди.

— Пост аъзоларини ёнингизга олинг. Уларнинг кўмагида чуқурроқ текширинг, — деди кўмаклашиш группа раиси Мирзаабдулла Охунов.

— Албатта, шундай қиламан. Уларнинг ёрдамида камчиликни тузатамиз, — жавоб қайтарди Юнусов.

Ўртоқ Ғ. Юнусов бригада даласига бориб пост аъзолари иштирокида сигнал юзасидан текшириш ўтказишга киришди.

— Бекор гап, Қодиров сифатсиз иш бажармайди, — гапини маъқуллади бригада бошлиғи Тошмирза Фозилов.

— Барибир, биз текшириб кўрамиз. Ишқилиб қизариб қолманг-да.

— Мен ҳам бирга бўламан. Қани, текшириб кўринглар-чи, — бўш келмади бригадир пинагини бузмасдан.

Ғанижон Юнусов пост аъзолари ва бригада бошлиғи билан биргаликда пайкаллар сари йўл олди. Улар механизатор Мамажон Қодировнинг ғўза қатор ораларини культивация қилаётган пайтда учратишди. Салом-аликдан сўнг, ишнинг умуми ва сифатини текшира бошлашди.

— Нега саёз культивация қиляпсиз? — сўради Юнусов.

— Пича шошилибмиз, энди ундоқ бўлмайди.

Сон кетидан қувган кўзбўямачи тракторчи панд еди. У бажарган анча иш брак қилинди.

— Менинг айбим бу, — дея ер чизди бригадир. — Иш сифатини текшириб туришни унутиб қўйибман. Энди бундан буён адашмайман. Ишонинглар, кўр ҳам ҳассасини бир марта йўқотади-ку!

«Правда Востока» колхози кўмаклашувчи группаси ҳозирги пайтда ғўза парваришини ўз назоратига олди. Колхоз партия ташкилоти халқ контролёрларининг бу соҳадаги фаолиятини кучайтириб бораётир, группа иши ҳақидаги ҳисоботлар вақт-вақти билан комитет йиғилишларида эшитиб борилмоқда. Колхоз контролёрлари шу кунларда ғўза қатор ораларига комплекс ишлов беришда ишчи кучларидан ва техникадан самарали фойдаланиш, ўғитлаш, суғориш, культивация ишларининг сифатли бўлиши учун курашаётирлар.

Н. МУМИНОВ.

ЮКСАК БУРЧ

Кўмаклашувчи группа аъзолари механизаторлар ишининг сифатини ҳамиша назорат қилиб туришибди, илғорлар тажрибасини оммалаштириб, йўл қўйилаётган хатоларни ўша ернинг ўзидаёқ тузатишмоқда. Яқинда шундай бир воқеа юз берди. Партия-давлат контроли комитетига кўмаклашувчи группанинг Сирож Шамсутдинов бошлиқ 4-бригададаги пост аъзоси Валихон Пирматов механизатор Адҳам Сулаймонов ишидан қониқмади. Чунки Адҳам қатор ораларида пала-партиш юргани учун анчагина ғўза нобуд бўлган. Текширишда яна шу нарса аниқландики, тракторчи ўз вазифасига бепарво қараб, ғўза қатор ораларини 40-45 ўрнига 20-25 сантиметр кенгликда культивация қилган. Бу шошма-шошарлиги учун контролёр Сулаймоновни уялтирди. Ҳозир Адҳамжон Сулаймонов ўз хатосини такрорламаяпти.

Булар Москва районидаги «Москва» колхозида тузилган кўмаклашувчи группа ва пост аъзоларининг ибратли ишларидан пичаси холос. Уларнинг ҳар бири хўжалик ишлаб чиқаришининг барча соҳаларини синчковлик билан кузатиб, йўл қўйилаётган хато ва камчиликларни дадил очиб ташлаяпти, ҳамда уни тузатиш йўлларини кўрсатиб бермоқдалар.

Ҳозиргача бу илғор хўжаликнинг 800 гектардан ошиқ майдондаги ғўзаси маҳаллий ва минерал ўғитлар билан ўғитланиб сифатли суғорилганлиги, 600 гектар ердаги ниҳолларнинг учинчи культивациядан чиқарилганлигида ҳам Акбарали Тўйчиев бошлиқ халқ назоратчиларининг ёрдами катта бўлди.

Етти йилликнинг пировард йилида колхоз аъзолари 1375 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан камида 30 центнердан «оқ олтин» етиштиришга бел боғлашган. Зиммага олинган юксак мажбуриятни бажариш йўлидаги кураш жараёнида вужудга келаётган ютуқларни оммалаштиришда, нуқсонларни тугатишда колхоз халқ контролёрлари ҳамиша шайдир.

О. ЖУМАНАЗАРОВ.

ЭЛСЕВАРЛАР

КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларидан руҳланган колхозимиз меҳнаткашлари қишлоқ хўжалигини, айниқса унинг етакчи тармоғи бўлган пахтачиликни кескин ривожлантиришга бел боғладилар. Етти йилликнинг сўнгги йилида 670 гектар ернинг ҳар гектаридан 35 центнердан «оқ олтин» етиштиришга аҳд қилган пахтакорлар шу кунларда ғўза қатор ораларига учинчи комплекс ишлов беришни муваффақиятли давом эттирмоқдалар. Машъал пахтакорлар мурожаати эса уларни янада руҳлантириб юборди.

Колхозимиз назоратчилари ҳам ғўза парваришини сифатли ўтказиш, чорва моллардан маҳсулот олишни кўпайтириш, мустаҳкам ем-хашак базаси вужудга келтиришда жонбозлик кўрсатяпти. 9 та постга уюшган 40 га яқин ишчан, жонкуяр, сезгир контролёрларимиз хўжаликнинг барча соҳаларига кўз-қулоқ бўлиб, камчиликларни очиб ташлашда колхоз правлениеси, партия ташкилотига катта кўмак беряптилар...

Механизатор Ғуломжон Нуралиев 7-бригадада тузилган пост аъзоси. У, касбини жонидан севади. Меҳнатсевар бу йигит вақтдан унумли фойдаланиб, кунига 8-9 гектар ердаги ғўза остини юмшатяпти. Ғуломжон бошқаларни ҳам ҳалол ишлашга, сифатли иш бажаришга даъват этяпти. Яқинда у бригадир Тожибой Турғуновни қаттиқ танқид қилди. Чунки, 20 гектардан ортиқ майдонни ўт босиб кетган. Бироқ, бригадир тўғри танқиддан хулоса чиқариб олмади. Бу масала партия йиғилишида муҳокама қилиниб, Турғуновга танбеҳ берилди. Қисқа вақт ичида камчилик тузатилди. Ўғитланиб суғорилган ёш ниҳоллар энди текис ривожланяпти... Бу, Ғуломжоннинг фаолиятидан бир лавҳа, холос.

Абдураҳим Алихонов 6-бригадада сувчилик қилади. У салгина бўлса-да, камчиликни сезса, сира бепарво қололмайди. Яқинда тракторчининг ерга селитрани гўнгга аралаштирмай солаётганини кўриб қолибди. У, бу ҳақда бизга хабар қилди. Шундай қилишга йўл қўйган бригада бошлиғи Ҳайдарали Умаровга правление мажлисида чора кўрилди. Ҳозир ғўзага маҳаллий ва минерал ўғит аралаштириб солиняпти.

Контролёрларимизнинг ҳаммаси ҳам жонкуяр, ташаббускор кишилар. Тўрабой Жўраев актив назоратчи сифатида ҳамқишлоқларининг катта ҳурматига сазовор бўляпти. У, далаларни айланиб юриб, 13 гектар ерга экилган оқжўхорининг парваришсиз қолганини аниқлаган. Тадбиркор назоратчи ем-хашак бригадаси аъзолари билан бу камчиликни дарҳол тузатишга эришди. Шу кунларда оқжўхорининг бўйдор бўлиб ўсаётганини кўриб завқланасиз.

Сут-товар фермасида тузилган пост аъзоларининг иши ҳам ибратлидир. Улар ҳар бир ферма ходими иши устидан назорат қилиб боришади. Пост аъзоси Иномжон Мирзаев соғувчи Назирхон Мамараҳимованинг ўз ишига масъулиятсизлик билан қараб, сигирлардан кам сут соғиб олаётганини сезиб қолиб, буни партия ташкилотига билдирди. Ферма партия ташкилоти ўз мажлисида бу масалани кўрди. Ўртоқ Мамараҳимова ўз айбига иқрор бўлди, астойдил ишлашга сўз берди. Шунингдек, пост аъзоларининг танбеҳидан сўнг фермада ем-хашак исрофгарчилигига барҳам берилди.

Ҳозир хўжаликнинг қайси тармоғига боқманг, у ерда сергак назоратчиларни кўрасиз. Улар «оқ олтин» мўл ҳосили учун курашнинг ташкилотчилари бўлмоқдалар, камчиликларни тугатиш, қишлоқ меҳнаткашларини меҳнатсеварлик, ҳалоллик руҳида тарбияламоқдалар.

Н. САРИМСОҚОВ,

«Қизил юлдуз» колхози кўмаклашувчи группасининг раиси.

ТАШВИШЛИ СИГНАЛЛАР

«ТЎТИЁ ҚИЛСАМ...»

Фрунзе номли колхоз раиси Маъруф Мусаев кейинги пайтларда «сув бермасанглар иш чатоқ, ғўзамиз қуриб кетяпти», деб район раҳбарларининг ҳоли-жонига қўймайди.

— Сув — ғўзанинг қони, — дейди у чуқур уҳ тортиб. — Унинг бир томчисини кўзимга тўтиё қилсам деяман. Бизга сув берсанглар бас, бир қултумини ҳам исроф қилмай фойдаланамиз.

Бу гапларни эшитиб, раис бува хўп сувнинг қадрига етадиган одам экан, дерсиз. Яхшиси колхоз далаларига чиқиб кўринг. Юзлаб гектар ғўзалар чанқаб ётибди, бир неча гектари эса бостириб суғорилгани учун унда ўрдаклар сузяпти. Чунончи, 6-бригада сувчиси Одил Комиловнинг совуққонлиги оқибатида қарийб бир гектар ғўза сувга бостириб юборилган.

Колхозда ғўзани тунда суғориш ёмон ташкил қилинган. Бунинг натижасида колхозга ажратилган сувларнинг ҳузурини зовур кўряпти. Масалан, 8 июнь куни бу ерда ажратилган сувнинг 61 процентидангина фойдаланилган. Суғоришнинг сифатига асосан агроном жавобгардир. Бироқ колхоз агрономи А. Тўйчиев буни унутиб қўйганга ўхшайди. Колхоз раҳбарлари қачонгача оғизда «сувни тўтиё қилсам» деб, амалда унинг исроф бўлаётганига бамайлихотир қараб туришаркин?

ШУ ҲАМ ПАРВАРИШМИ?

Куни кеча Мамасоли Зайнобиддинов бригадасига келган меҳмон йигит далага чуқур назар ташлаб:

— Ўзлари ем-хашак бригадасига бошлиқмилар? — деди.

Шунда бригадир узоқ ўйлаб ўтирмай:

— Йўғ-е, ўт босган еримиз бори-йўғи 60-70 гектар холос, — деб жавоб қилибди.

Ҳар қалай бригадир ҳозирча ҳалол ишламаётган бўлса ҳам, унинг бу ўринда ҳалол гапирганига қойил қолиш керак. Дарҳақиқат, бригада ғўзалари бегона ўтлар остида қолиб кетган. Бироқ бу ҳол бригадирни, колхоз раҳбарларини ташвишлантираётгандир, деган фикрга борарсиз. Асло! Уларнинг парвойи фалак.

Колхозда жами ўт босган ерлар қарийб 500 гектарни ташкил қилади. Колхоз раиси М. Тошхўжаев яқинда районда бўлиб ўтган бир йиғилишда: «Бегона ўтни уч кунда йўқ қиламиз» деб кўкрагига муштлади, бироқ ҳамон ўзгариш бўлмаяпти. Иш қилиб унинг ўзи ҳам зарпечак остида қолиб кетмаса бўлгани. Райондаги Киров номли колхозда аҳвол ана шундай. Ҳар қалай, кузда пахта пунктлари хашак эмас, «оқ олтин» талаб қилишини колхоз раҳбарлари ёддан чиқарганга ўхшайдилар.

Т. КОМИЛОВ.

ИНСПЕКТОР ДАЛА КЕЗАДИ

Басавлат бир одам дала кезиб юрибди. У картадан картага ўтади, дам у ғўзани, дам бу ғўзани синчиклаб кўради, ҳосил тугунчаларини санайди. Эрта-индин гул кўрсатаман деб турган ниҳолларга нигоҳ ташлаганда қалби севинчларга тўлади. Нимжон ғўзаларни кўрганда эса куйиниб кетади.

Шу маҳал Свердлов номли колхоз раиси Бегали Тожибоев ва колхоздаги кўмаклашувчи группа раиси Ашур Жўраев етиб келдилар.

— Келинг, ўртоқ Раҳимов, — деди колхоз раиси ҳалиги дала кезиб юрган кишига яқинлашиб. — Назоратчи назоратчилигини қиларкан-да ҳар ерда.

Инспектор ҳамма вақт ишга тўғри баҳо берарди. Унинг бу одати кишиларга ёқади. Низом Раҳимовнинг яна бир одати бор. У юз-хотирни билмайди, «бетга айтганнинг заҳри йўқ», деган халқ мақолига амал қилади. Деҳқонларга тўғри ва самимий маслаҳатлар беради. Бугун ҳам худди шундай қилди.

— Асл деҳқон ғўзани оби-тобида ва агротехника қоидаларига амал қилган ҳолда қондириб суғоради. Сув ғўзанинг қони. У меъёрида сингитилмаса, ғўза нимжон бўлиб қолади, кеч ҳосилга киради. Уни тиклаб олиш учун яна қанчадан-қанча тер тўкишга тўғри келади. Буни сиз ҳам биласиз, ўртоқ раис, — деди жамоатчи инспектор,— лекин билган нарсангизни турмушга татбиқ қилолмабсиз.

Раис ер чизади. Низом Раҳимов эса куйиниб сўзларди.

— Бунақа суғоришдан нима фойда, — гапини давом эттирди инспектор, — айрим ғўзалар яшнаб турибди, айримлари сувсизликдан сўлиб ётибди. Ахир уни ундириб олиш учун колхозчилар озмунча меҳнат сарфлашганми?

Бегали Тожибоев инспекторнинг гапида ҳақиқат борлигини тушунди. Суғоришга эътиборсизлик билан қараганига пушаймон қилди. Инспекторнинг танбеҳидан сўнг, умумий кўрсатмалар бераверишь билан иш битмаслигини сезди. Идорадан туриб раҳбарлик қилишдан воз кечиш, тез-тез дала айланиш, колхозчилар билан ҳамнафас бўлишни дилига тугиб қўйди.

18-бригада бошлиғи Муҳиддин Маматов келиб қолди. Унинг бригадасида ҳам аҳвол оғир эди. Ғўзани ўт босган, бунинг устига сув исрофгарчилигига йўл қўйилган. У ўзини қўярга жой тополмай типирчиларди.

— Бепарволик қилибмиз, — деди Муҳиддин Маматов айбига иқрор бўлиб, — тез фурсат ичида чанқаган ғўзаларни суғориб оламиз, қўшимча озиқлантирамиз.

Колхоз бўйича 1710 гектар майдонга чигит экилган бўлса, шундан 491 гектар ердаги ғўза сувсизликдан жизғанак бўлиб ётибди. 853 гектар ердаги ғўза вақтида парвариш қилинмагани учун ўсишдан орқада қолган. Ўт босган ғўзаларни кўриб раҳмингиз келади.

Жонкуяр инспектор бу камчиликларни колхоз раиси ва айбдор шахсларга бирма-бир кўрсатди. Низом Раҳимов экин қатор ораларини ишлаш, озиқлантириш, хашаротга қарши кураш масалалари билан қизиқди. Культивация қилинган жойларни қунт билан текширди. Ғўза қатор оралари 20 сантиметр ўрнига 8-10 сантиметр чуқурликда юмшатилган. Культивациянинг эни 40 сантиметр ўрнига 30 сантиметрдан ошмаган.

— Нима учун бундай қилдиларингиз? — сўради Низом Раҳимов, — ишни тезлатиш учунми?

Раис қандай жавоб беришини билмай қолди.

— Колхозда нечта чопиқ трактори бор?

— 40 та, — жавоб берди Бегали Тожибоев.

— Уларга чуқур юмшатгичлар ўрнатилганми?

— ...

Текширишда 40 трактордан фақат 2 тасига чуқур юмшатгич ўрнатилгани маълум бўлди.

Аниқланган хато ва камчиликлар ўша куниёқ колхоз партия ташкилоти, правление ва кўмаклашувчи группанинг қўшма йиғилишида кўриб чиқилди. Йиғилиш қарор қабул қилди. Қарорда бундай дейилади: 491 гектар ердаги чанқаган ғўзага шошилинч сув таралсин. Ғўзани кеча-кундуз суғориш ташкил этилсин. Сув тежаб-тергаб сарфлансин, бирор ерда сув кўлламасин, бир туп кўчат ҳам сув ичмай қолмасин. Бунга эришмоқ учун қўшимча сувчилар ажратилсин.

Қарорнинг ижроси устидан назорат қилиб туриш кўмаклашувчи группа раиси Ашур Жўраев, колхоз раиси Бегали Тожибоев ўртоқларга топширилсин... Колхоз контролёрлари белгиланган тадбирларнинг бажарилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатишди. Қарабсизки, ҳозир колхозда иш юришиб кетган. Колхозчилар дўстона ёрдам кўрсатгани учун жамоатчи инспектор Низом Раҳимовдан ғоят миннатдор бўлмоқдалар.

...Ишчан, сезгир инспектор ҳосилнинг тақдири ҳал қилинаётган шу кунларда тиниб-тинчимаётир. Бу жонкуяр киши райондаги 8 хўжаликка бириктилган. Уни ҳали у колхозда, ҳали бу колхозда учратасиз.

Район деҳқонлари бу йил ҳам бултургидек мўл ҳосил етиштириш учун астойдил курашмоқдалар. Москва район партия-давлат контроли комитетининг штатсиз инспектори Низом Раҳимов ана шу курашнинг олдинги сафида боряпти.

А. ҚУРОНБОЕВ,

«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ҚИЗЛАР ГУЛДАСТАСИ

ПИРАМИДАЛАР

Диёримга келган чет эллик сайёҳ,
Танг қолди «оқ олтин» тоғларин кўриб.
Бу тоғлар савлати оларди нигоҳ,
Кўк ўпиб, ягринли кўкрагин кериб,

«Уҳ-ҳў, пирамида... пирамидалар...» —
Деди сайёҳимиз ушлаб ёқасин.
Ёниқ кўзларига боқдим ғурур-ла,
Кулиб қўйдим тинглаб унинг таққосин.

Тўғри, «олтин»имиз қадимий араб —
Эҳромлари каби сервиқор, бўйдор.
Ленин совуқ тошмас уларга ўхшаб,
Жаҳонни иситар ҳарорати бор.

Гулчеҳра НУРУЛЛАЕВА.

ЮЛДУЗ БИЛАН СУҲБАТ

Тун қўйнида парча чўғсимон
Учқун сочиб ёнар бир юлдуз.
Унга мафтун бўлиб кўп замон,
Бир кун тунда бошлаб эдим сўз:
— Ёрқинликда асло тенгинг
йўқ, —
Десам, юлдуз жавоб берар: —
йўқ.
Қачонлардан қалбимда армон,
Шунча чақнаб, порладим аммо
(Юрагингга қулоқ сол пича)
Кўксингдаги одамий ишқнинг
Бўлолмадим бир учқунича!

Турсуной СОДИҚОВА.

ИНСОН ВА БАРГ

Тунги бўйи гулнинг баргига
Қўнар экан сездирмай ғубор.
Шабнам эса уни ҳар тонгда
Ювар экан такрор ва такрор.

Гар бор тушса инсон шаънига,
Юва олмас ҳеч қандай шабнам.
Кеткизолмас уни ҳеч қачон,
Ҳатто юз бор ёмғир ёғса ҳам.

Ҳалима ЖАББОРОВА.

ПИЛЛАЧИ ҚИЗ

(ҚЎШИҚ)

Боқиб пилла қуртимни,
Обод этай юртимни.
Халқим ишонган экан,
Кетказмайман бурдимни.

Ипакларим товланар
Гўё нур камалакдай.
Боққанда меҳрим қонар.
Пиллам — нурли палакдай.

Йўллай она-Ватанга
Пилла ортган карвоним.
Роҳатдир меҳнат менга,
Дилда йўқдир армоним.

Барқутларга белайин
Жондан азиз халқимни.
Қалбим ипакдай майин,
Шундан топдим бахтимни.

Мукамбар ОРИПОВА.

ҚИЗЛАР ХАНДАСИ

Қишлоғим кўчасини
Тўлдиргандек лолазор,
Қишлоғим кўчасини
Кулдиргандек лолазор,
Гоҳ ўн, гоҳ юзта-юзта
Оқиб келар ҳур қизлар,
Товусдайин хиромон,
Нигоҳи мағрур қизлар.

Кўйлаклари турли хил —
Кун шоийи, сариқ атлас.
Баҳор мисли ям-яшил,
Бахтидай ёниқ атлас.
Назира-ю Зуҳраси,
Моҳтобидан айланай!
Келгуси кулиб турган
Офтобидан айланай!..
Бир йўлак қизлар келар,
Бахт тўла қизлар келар.
Лабларида шўх кулгу,
Шўх ҳам надир, ўт кулгу...
Шу қизлар табассумин,
Дилга ошно кўрдим мен.
Қарашларин аксида
Ишқдан иншо кўрдим мен.
Қишлоғим қизларининг
Беғубор хандасида
Иқболидай мунаввар,
Нурли дунё кўрдим мен!

Оидин ҲОЖИЕВА.

КУТИШ ДАМЛАРИНИ ЭСЛАБ...

Сен иш билан кетсанг йироққа,
Вақтинчалик қолсам фироқда,
Вафо тўла навқирон қалбим,
Эслаб кетар ёшлигининг завқин.

Висолингга ошиқиб, ёрим
Учрашмоққа келардим доим.
Атрофимда яшнаган баҳор,
Қани у, деб сўрарди такрор.

Сезиб шунда эрта келганим,
Лол бўлардим, ёнарди таним.
Бир зум ўтмай қайрилсам сўлга,
Сен турардинг гул ушлаб қўлда.

Кўзлар билан сўзлашгач диллар,
Гапга келгач, бу ожиз тиллар
Сизга, дея тутардинг гулни,
Шод этардинг ёнган кўнгилни.

Сен иш билан кетсанг йироққа,
Вақтинчалик қолсам фироқда,
Ўзинг ато этган муҳаббат
Ўти билан кутаман албат.

Зулфия УМАРОВА.

ҚУЁШ ПАРЧАСИДЕК...

Қуёш парчасидек нурланар
юзинг,
Сабабин биламан ўзим, азизим.
Менинг қалбимдадир сенинг
юлдузинг,
Чўнг ақлингга тордир фазойи
азим.

Қуёш парчасидек порлайди
қалбинг,
Мени мафтун қилиб, меҳринг
тортади.
«Инон, севаман» деб шивирлар
лабинг,
Сенга муҳаббатим беҳад ортади.

Қуёш парчасидек чақнайди
кўзинг,
Кўзингда яширин бир улуғ дунё.
Шу қуёш парчаси, эй инсон,
ўзинг,
Айт, ижодкор инсон!
Адашдимми ё?!

Раъно КОМИЛОВА,
Самарқанд.

ОНАМ ҚЎЛЛАРИ

Сочларимни силар дамо-дам
Онажоним майин қўллари.
Гўё силар тонги шаббода,
Уфургандай бодом гулларин.
Томирлари бўртган бу қўллар
Гуллар каби нафис туюлар.
Алласидан маст бўлсам
тунлар
Меҳрим шалоладай қуйилар.
Илк бор мени момиқ
йўргакка
Эҳтиётла ўраган қўллар.
Тунлар ҳушёр солдатдай
якка
Бешигимни тебратган қўллар.
Белларимга тушганда сочим
Эринмайин ўрган қирқ
кокил.
У ёзганда иссиқ қулочин
Оғушида мудрардим сокин.
Ушлаб аста жажжи қўлимдан
Илк қадамга ўргатган ўзи.
Нигоҳ олмай, босган
йўлимдан,
Ёниб, жўшиб кузатган кўзи.
Мададкорим гар мен
йиқилсам,
Меҳр билан босган бағрига.
Оҳ, онага қиёс топилса
Тенг келолса бардош.
сабрига!
Чиройини, кўркини онам
Ҳадя этган менга борини.
Юзларида мен кўрдим бол
Қариликнинг илк ғуборини.
Ажин бўлса майли юзида,
Юрагида бўлмасин армон.
Қуёш ёнсин икки кўзида,
Қўлларидан кетмасин
дармон.
Онагинам қадоқ қўлларин,
Кўзларимга сурай ҳар маҳал.
Гулга безаб юрган йўлларин
Хизматига тураман маҳтал.

Эътибор ОХУНОВА.

ЧИРОҚЛАР

Чироқлар. Чироқлар... Сиз офтоб парчаси;
Тун кўксини чок этиб нурафшон, порлайсиз.
Севгилим кўзидай,
Иқболим қуёши сингари нур сочиб
Чорлайсиз, чорлайсиз...
Бу тортиш қуввати бунчалар зўр, улкан,
Бунчалар саҳийсиз, бунчалар пурҳиммат,
Сиз билан чароғон бағри кенг, нур ўлкам,
Эркимдек гўзалсиз, халқимдек пурҳиммат.

Чироқлар, чироқлар, тинмай нур сочасиз,
Коммунист қалбидай меҳр-кўр сочасиз,
Коммунист оғам ҳам чироқлар мисоли
Умрини инсонга нур қилиб сочади.
Кулсин деб келажак, истиқбол жамоли,
Қалбини эркпарвар инсонга очади.
Кўпайсин саҳийлар — ҳаёти чироқлар!

Ҳамида КАРИМОВА.
Самарқанд.

УШАЛГАН ОРЗУ

АМУ — БУХОРО КАНАЛИ ИШГА ТУШИШ АРАФАСИДА

«Ёв қўрғонини қамал қилиб, унинг қулочкаш баланд деворлари ёнига чодир ташлаган қўшин каби одамлар тоғ этагига тўлиб кетдилар. Кетмон кўтарган, чўкич-болға кўтарган тоғ қазувчилар кети узилмай келар эди. Улар қўлларидаги ана шу чўкич-ломлар билан, болға-мисронлар билан тоғни тешиб сув чиқаришлари керак! Балки бу қуроллар билан қазигунча игна билан қудуқ қазиш жўнроқ бўлар?! Лекин буни ҳеч ким ўйламас эди. Улар қуроллари синса — қўллари билан, қўллари синса — тишлари билан, тишлари синса — иродалари билан қазиш қасдида келган сув ташналари эди... Қазиладиган ҳар иккала унгур оғзига йигитларнинг гули тўпланди. Ҳар бири девсифат, бақувват йигитлар эди. Қўлларида гурзи, чўқмор, чўкич, лом, темир-пона, искана»...

Тиниқ бўёқ билан чизилган бу лавҳани «Фарғона тонг отгунча» романида ўқиганмиз. Замон гурзиси меҳнаткаш бошини оғир тегирмон тоши бўлиб эзиб ўтган кезларда кўза синдирган азизу, сув келтирган хор эди. «Тиши синса, иродаси билан ариқ қазишга» тайёр турган халқ сув деб, ер деб, бир бурда қора нон деб қон-қақшаган, қон ютган эди. У қора замонларнинг кураш океанида ғарқ бўлиб кетганига қарийб ярим аср бўлди. Лекин сув учун, республикамиз харитасидан чўл деган, дашт деган номни абадул-абад ўчириб ташлаш учун олишув, кураш давом этяпти. Халқимиз чўлни забт этмоқда, забт этгани сайин иродаси тобланмоқда, чархланмоқда. Шоир айтганидек, ерни гўзал қилгани сайин, гўзал бўлар инсон ўзи ҳам.

Айни шу кунларда трассада иш ошиб-тошиб ётган пайт. Каттадан-кичик — ҳамма тиним билмайди. Бошқармадан канал қурилиши бошлиғи ёки бўлак мутахассисларни қидириб овора бўлманг. Улар эҳтимол, лапашангроқ шофернинг энка-тинкасини чиқариб юборадиган, қум барханларини кесиб ўтган Олот—Фароб йўлидан каналнинг бош иншоотига кетишаётгандир. Ахир, у ер сувнинг «қулоғи». Меъёрида бураймаса, иш чатоқ бўлиши мумкин.

Тўғон дарвозаларидан лойқароқ сув вариллаб оқиб турибди. Агар «мироб» Абдулла Болтаевнинг кўнглини топсангиз, қулфи-дили очилиб кетади. Шоп мўйловини бураб, кўкрагини кериб туриб гапга тушиб кетади:

— Эй, нимасини гапирай, ука. Аввало Аму-Қоракўл канали тўғонини қурган эдик. Секундига 25 кубометр сув ўтиб турарди. Буям бинойидек бир дарё экан. Кейин Аму—Бухоро каналининг овозасини эшитдик. Энди бўлса, канал битди деб турибмиз. Ишқилиб, одам қимирлаб турса, муродига етарканку.

Бош иншоотда оёғидан ўт чақнаган ёшлар кўп экан. Гурунглашдик, гап отишдик. Аввалига қурилиш мастери Худойберди Жумаев «ичимдагини топ» дейдиганларга ўхшаб кўринди. Сўрасангиз — жавоб беради, бўлмаса дам. Тоқат тоқ бўлиб турган эди, хайтовур, гапга кириб, юринг бир «Калла юмалади»ни айланиб келайлик, деб қолди. «Бор экансан-у» деб қўйдик ичимизда. Лекин бу «Калла юмалади»си нима дегани? Худойберди тушунтириб берди: Мўйсафидларнинг айтишича, қадим замонларда ҳозирги Фаробда, Амударё ёқасида қаттиқ жанг бўлиб, одам қони дарёдек оққан, инсоннинг азиз боши тоғ тошидек юмалаиб, қалашиб ётган. Фаробнинг қадимий номи—яъни «Калла юмалади» шундан келиб чиққан дейишади. Бўлса бордир. Сув деб, ер деб озмунча одамларнинг боши кетганми бир замонлар. Мана энди қачонлардир калла юмалаган ерларда оби-ҳаёт тўла канал оқяпти. Трасса бўйидаги дашту биёбонлар сувга тўйса, ер очиб, истаган ҳосилингизни олаверасиз. Канал ана шу ерлар танасига қон бўлиб, жон бўлиб киради.

Фаробга боришга бордигу, яна Юрий Михайловични учрата олмадик. У киши ишини битказиб, Ҳамза насос станциясига жўнаб кетган экан. Жуда қуш бўлиб учадиган одам эканда бу Данилов яъни Юрий Михайлович—Аму—Бухоро канали лойиҳасининг бош инженери. Сира тинмайди, бир ерда турмайди, ҳали монтажчилар билан баҳслашади, ҳали қурилиш катталарини «саваламб» қолади, лойиҳа—муқаддас, уни бузиб чакки қилибсизлар, деб танбеҳ бериб қолади. Аслида Юрий Михайлович республикамиз ирригаторларининг отахонларидан, кўп бамаъни одам. Ўзиям 70 ёшга бориб қопти. Лекин ҳали тетик.

Аму—Бухоро канали қуриладиган бўлганда ҳамма ҳам чапак чалгани йўқ. Чапак чалмаган кишилар ҳам бўлди. Саҳро сувни ютиб кетади, сув ерга, канал тубидан шимилиб кетади, дегувчилар ҳам топилди. Бировлар эса каналнику қурса бўлади, аммо лойиҳа тузиш учун ўн йил керак бўлади-да деб қолишди. Лекин Данилов, Мамарасулов сингари мутахассислар лойиҳа ҳужжатларини бир йилда тайёрлашга сўз беришди. Айтилган гап—отилган ўқ. Гапнинг субути иш билан бўлади. 400-500 лойиҳачи ва мутахассислар бўлажак трассада қидирув ва тадқиқот ишларини олиб бордилар. Ниҳоят лойиҳа ҳужжатлари ярим йил деганда тайёр бўлди. Шайдойилар енгди. Канал ишга тушаётган шу кунларда кўп қатори уларга ҳам тўй.

Лекин тўйга етишиш осон бўлмади. Ҳамза насос станциясини қурувчиларнинг гапига қулоқ солсангиз, ёқангизни ушлаб қоласиз. Чор атроф қум. Жазирама. Осмону ердан бўлак нарса йўқ. Иссиқдан одам халлослайди. Ишни тугатиб ҳам оёқни узатиб ётолмайсиз. Чиён, илон, қора қурт ғиж-бижқ. Ейман дейди, чақаман дейди. Чорпоя қуриб, ўшанга ўрин солганмиз. Туну кун атрофида бульдозер айланиб юради. Газандаларни қочиради. Шундоқ бўлган эди, дейишади қурувчилар. Энди қаранг, гул чаманлари бунёдга келяпти. Бу ҳам инсон пойқадамининг шарофати-да!

Ҳа, инсон пойқадами—улуғ. Канал ишга тушган куни трасса бўйлаб гилам ёзилса, поёндоздан қурувчилар юришса, қани энди! Дарвоқе, бундай ўйлаб қарасак, каналнинг ўзи бир поёндоз эмасми! Девона Амударёнинг бўйин эгиб туриши, каналдан сокин оқиши қурувчига ўзи бир катта мукофот, меҳнатига яраша иззат-ҳурмат шу!

Канал бошида сув лойқа, тинитиб ичдик. Трасса охирида — Қуйимозор насос станцияси ёнида эса тиниқ, зилол: Бухоро кўкидан андоза олгандек. Ариқ чиқарувчиларнинг пок қалби сувга кўчганмикин. Бу гапларни экскаваторчи Саид Жумаевга айтсам, у индамай бош чайқади. Саид кам гапириб, кўп ишлайдиганлардан экан. Умуман қурувчи халқи зап ўғил бола бўладида. Гапга зеб бермасдан, ишга зеб беради. Гапи қизил бўлмаса ҳам, иши қизил. 3 йилдан бери Саид ҳам экскаватори билан ҳали Ҳамзада, ҳали Олотда, ҳали Қуйимозорда. Қазилган тупроқларини бир жойга уйса, тоғ бўлади.

Саид билан Амударё каналга қуйиладиган жойга бордик. Земснарядлар ишлаб турибди. Земснаряд насослар билан канал тагидаги балчиқни сўриб олиб, шланг орқали қирғоққа чиқариб ташлайди. Шундай қилинмаса, Амударё балчиқни оқизиб келиб канал тубига тўплайверади, уни саёз қилиб қўйиши бор. Саид земснарядга завқ билан жилмайиб қараб турарди. Кейин гапга оғиз жуфтлади:

— Ҳали сиз Қуйимозорда сувнинг тиниқлигини гапирдингиз. Индамай қўяқолгандим. Ҳозир юрагим тўлиб турибди. Гапирмасам бўлмайди. Ўзингизга маълум, қурилишга ҳар хил одам келади. Беш қўл баравар эмас. Баъзиларининг кирмаган кўчаси қолмаган. Улар ҳам қурилишда ишлаб одам бўлиб кетишди. Назаримда, земснаряд дарё тубини тозалагандек, қурилиш ҳам киши қалбидан қурумни, иллатни суғуриб олиб, уни мусаффо этибди.

...Фаробдан чиқиб, Олотга йўл олдик. Йўл олис. Барханларга тикилавериб кўз толийди. Хаёлга чўмасан, киши. Қандай ажойиб одамларимиз бор: Эл бошига иш тушганда ҳам, тинч меҳнатда ҳам сувдан, ўтдан тойишмайди. Лоакал Зарафшон воқеасини, Айнийда тоғ қулаб, дарёни тўсиб қолган дамларни эсланг. Қанчадан-қанча канал казиётган механизаторлар Айнийга, офат рўй берган жойга отланишди. Туну кун мижжа қоқмай табиату одам беллашди. Беллашиб енгганлар орасида экскаваторчи ва бульдозерчилардан Ф. Жабборов, Ж. Муҳиддинов, А. Журавлёв ва бошқа ўнлаб марду майдонлар бор эди. Бу одамлар билан тоғни талқон қилса бўлади. Ўтган йили шу кезларда офатга қалқон бўлган азамат қурувчилар мана бу йил сув гадоси эмас, сув худоси бўлиб, Бухорога Амуни етаклаб келишди.

Етаклаб келишди деганимиз, сув одам кетидан эргашиб келди деганимиз эмас. Буни Ҳамза насос станциясида бўлган киши тез уқиб олади. Сувни 9 насос 48 метр баландликка даст кўтариб бериши керак. Бу айтишга осон, бажаришга қийин. Лекин бинокор ва монтажчилар бу ишнинг уддасидан чиқишди. Сув кўтарилиб, каналга оқмоқда. Далага ошиқяпти. Деҳқон айтмоқчи, канал суви даштга чиқса, ернинг кўзи очилади, асрий карахт уйқусидан уйғонади. Ўн минглаб янги ер очилади. 200 минг гектар ер тўйиб сув ичади. Бу, деҳқон ҳозиргига қараганда ўрта ҳисобда 70 минг тонна кўп пахта етиштиради демакдир.

Авлодлар орзуси ушалди. Бухоро деҳқони қўлини кўксига қўйиб, қурувчиларга «барака топинг, сувдай сероб бўлинг! — демоқда. Сув келтирган азизларни муборакбод этмоқда.

А. АБДУҚОДИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбири.

Б. Сафоев Аму—Бухоро каналининг бош иншоотини қуришда ҳалол меҳнати билан донг чиқарган азамат йигитлардан. Моҳир бульдозерчи ҳозир биринчи қурилиш бошқармасининг меҳнатсевар бинокорлари билан ҳамкорликда шлюз қурилишида унумли ишламоқда. Суратда: ўртоқ Б. Сафоев.

А. Тўраев фотоси.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ҲАҚИДА КАСАБА СОЮЗЛАР ҒАМХЎРЛИГИ

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг энг зарур проблемалари Тошкент область касаба союзлари советининг 17 июнда бўлиб ўтган навбатдаги пленуми диққат марказида бўлди. Область касаба союзлари совети раиси С. М. Мусаевнинг КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорлари муносабати билан касаба союз ташкилотларининг вазифалари тўғрисидаги доклади муҳокама қилинди.

Докладчи ҳам, пленумда сўзга чиққан нотиқлар ҳам шуни таъкидладиларки, сўнгги вақтларда область касаба союз ташкилотлари колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришига чуқурроқ кириб бормоқдалар, меҳнатни ташкил этиш масалаларини активроқ ҳал қилмоқдалар. Чунончи, 1-«Оққўрғон», «Коммунизм», «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозларининг касаба союз комитетлари, Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон», Ўрта Чирчиқ районидаги «Полярная звезда» колхозларининг касаба союз комитетлари ҳозир социалистик мусобақага конкрет раҳбарлик қилмоқдалар, қишлоқ меҳнаткашларига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилашга сабот билан ҳаракат қилмоқдалар.

Пленумда шаҳарнинг қишлоққа оталиги масаласига кўп эътибор берилди. Бекобод районидаги Ленин номли колхозга қишлоқ хўжалик техникасини ўз вақтида ремонтдан чиқаришда, дала шийпонларини яхшилаб жиҳозлашда ёрдам берган Ўзбекистон металлургия заводи коллективининг ишлари ўрнак қилиб кўрсатилди.

Шу билан бирга, пленумда область касаба союзлари совети, қишлоқ хўжалик ва тайёрлаш ишчилари ва хизматчилари касаба союзи область комитети, айрим касаба союз комитетлари шаънига бир қанча танқидий мулоҳазалар айтилди.

Муҳокама этилган масала юзасидан қарор қабул қилиниб, қишлоқлардаги касаба союз ташкилотларининг ишини такомиллаштириш чоралари белгилаб чиқилди. (ЎзТАГ).

БИЗНИНГ АХБОРОТ

САТРЛАР

КАТТА Фарғона канали бўйларида 6 та пионер лагери очилди. Бу ерда бир ярим мингдан ортиқ пионер дам олаётир.

А. ТОШПУЛАТОВ.

●

АНДИЖОН районидаги Карл Маркс номли колхозда янги алоқа бўлими ишга тушди.

М. АБДУЛЛАЕВ.

●

ТОШКЕНТ. Прядильная кўчасида янги «Бахт» магазини очилди.

А. ТОҒАЕВ.

ТУРЛИ КАСБ ЭГАЛАРИ

КИНОЧИ...

Қува районидаги Киров номли колхоз меҳнаткашлари унинг номини «Киночи» деб ҳурмат билан тилга оладилар. Бунинг боиси бор, албатта. Чунки Тоҳир фильмларни намойиш қилганда палапартишликка, лентапарнинг узилиб қолишига йўл қўймайди.

Ўз касбини севган, хушмуомала бу йигит Фарғона областининг энг яхши киномеханикларидан. Ўтган йили у намойиш қилган фильмларни 29,5 минг ўрнига 57 минг киши томоша қилди. йиллик план 168 процент бажарилди.

Ишчан, ташаббускор Тоҳир Абдулаев бу йилнинг дастлабки квартал планини ҳам ошириб адо этди.

— Томошабинни, одатда клуб эшиги ёнида кутиб ўтирмайман,— дейди у.— Бўш вақтларда ферма, колхоз ва совхозларга бориб, меҳнаткашлар билан суҳбатлашаман, уларнинг талаб ва истаклари, дидларига мос фильмларни танлаб келтираман.

Дарвоқе, кишилар дилини хушнуд қилиш, уларнинг маданий ҳордиқ чиқаришлари тўғрисида кеча-ю кундуз қайғурадиган бу йигит ҳалол меҳнати, ширин сўзлиги, камтаринлиги билан эл эътиборини қозонди.

Т. МАҲМУДОВ.

ҲОДИСА

ШОФЕРНИНГ НАЙРАНГИ

П. Коломинцев билан Е. Лавренников Қуйлиқ посёлкасида машина кутиб туришарди. Ниҳоят 93—48 ТНА «Волга» машинаси келиб қолди.

— Қаерга дўстларим,— шофер ширин муомала қилди,— мунча кечикиб қолибсизлар?

— Автостанцияга шошяпмиз.

Автостанциянинг йўли ўнг томонда қолиб, такси шофери А. М. Асатуров машинани чап томонга — «Ленинский путь» колхозига қараб бурди.

Келишилган жойга етгач машина тўхтади. Шофернинг шериклари йўловчиларнинг кўзларини чақнатиб, бошларига уришди. Асатуров, унинг шериклари Николай Бактиозин ва бошқалар йўловчиларнинг кийим-бошларини ечинтирдилар, чемодандаги молларини «саранжом»ладилар. Туновчилар Коломинцевнинг 296 сўм 50 тийин, Лавренниковнинг 260 сўмлик пул ва буюмларини шилиб олдилар-да, уларни, зовурга ташлаб, ғойиб бўлдилар.

Туновчи шофер Асатуров ва унинг шериклари қўлга туширилди. Жиноятчилар суд олдида жавоб берадилар.

А. КАШКИНБОЕВ,
Юқори Чирчиқ район милиция бўлимининг бош терговчиси.

БОЛАЛАРНИ ИЧКИ КАСАЛЛИКЛАРДАН САҚЛАНГ

ВРАЧ МАСЛАҲАТИ

Шу кеча-кундузда болаларни ич кетиш касаллигидан айниқса эҳтиёт қилиш керак. Бола қанчалик ёш бўлса, ич кетиш касаллигига шунча кўп учрайди. Бунинг асосий сабаби, ёш болаларда марказий нерв системаси ва ошқозон, ичак ҳамда бошқа овқат ҳазм қилиш органлари яхши ўсиб етишмаганлигидир. Шунинг учун ҳам уларни тўғри эмизиш, овқатлантириш, чўмилтириш, вақтида ухлатиш, кийинтириш катта аҳамиятга эгадир. Шуларнинг биронтасига риоя қилинмаган тақдирда бола ич кетиш касалига учрайди.

Ёз ойларида уч турли ич кетиш бўлади: оддий ич кетиш, оғир ич кетиш ва юрак буруғи ёки дизентерия. Оддий ич кетиш кўп вақт болани тартибсиз эмизиш, ортиқ даражада тўйдириб юбориш ёки оч қолдириш, узоқ вақт туриб қолган овқатларни бериш, иссиқ кунда қалин кийинтириш ёки офтобда олиб юриш натижасида пайдо бўлади.

Бола касалланганда кунига 5-6 мартадан ичи кетади. Бир оз иситма чиқаради, қайт қилади. Кўп вақт боланинг қорнига ҳаво йиғилиб безовталанади. Она сутидан маҳрум бўлиб сунъий овқат билан тарбияланаётган болаларда оддий ич кетиш янада кучлироқ бўлади. Баъзи оналар кўп вақт болада юқоридаги ҳоллар юз берса ҳам яхши аҳамият бермайдилар. Бу касалликни ичиккан, ёки боланинг совуғи ошган, тиши чиқаётган бўлса керак, деб ҳатто врачга ҳам кўрсатмайдилар. Шунинг натижасида кўп вақт оддий ич кетиш оғир шаклдаги ич кетишга айланиб кетади.

Ёзнинг иссиқ кунлари ҳазм бўлмай қолган овқатлар ичакда бўлган баъзи бир микробларнинг таъсири орқасида ачиб, бузила бошлайди. Микробларнинг бузилган овқатлардан пайдо бўлган заҳари қонга ўтиб, бутун баданни заҳарлайди.

Юрак буруғи ҳам болалар орасида ёз ойларида кўп учрайдиган касалликдир. Унинг микроблари эса кишига ювилмаган мева, совуқ сув, ифлос қўл ва пашша орқали юқади. Ўйнаб-кулиб юрган болада бирданига иссиқ чиқиб, ичи тез-тез кета бошлайди. Ич кетиши баъзан — кунига 15-20, ҳатто 30 мартагача бориши мумкин. Касалнинг оғир ва енгил бўлиб ўтиши боланинг ёшига, қувватига боғлиқ.

Бола касалланиши билан дарҳол врачга кўрсатилса ҳар қандай оғир дарднинг ҳам олди олинади. Болада ич кетиш бошланиши билан овқат беришни 5-6 соатга тўхтатиб, қайнатилган сув ёки совутилган кўк чойни тез-тез ичириб туриш керак.

Айрим ота-оналар эса бола сув ичса ичи яна кўп кетади, деб сув бермай қўйдилар. Бу бутунлай нотўғри фикрдир. Биз қандай бўлмасин, бадандан сувнинг кетиб қолмаслигига ҳаракат қилишимиз керак. Агар болага сув берилмаса, бадани қуриб, дарди ниҳоятда оғирлашади. Умуман, ёзда бериладиган овқатлар боланинг ёшига, қувватига айниқса мос бўлиши керак. Эскиб қолган овқат, ювилмаган мева, қайнатилмаган сувни болаларга мутлақо бермаслик керак. Болаларни офтобда узоқ вақт олиб юриш ҳам ич кетишнинг асосий сабабларидан биридир. Аксинча, уларни кунига чўмилтириш, ухлатиш ва соя-салқин ерларда кўпроқ бўлишларига эътибор бериш керак.

И. ФОЗИЛОВ,
медицина фанлари кандидати, республикада хизмат кўрсатган врач.

ОКЕАННИНГ «ҚОРА ОЛТИН»И

Нефть ва газ кони қуруқликда кўпми ёки сув остидами? Олимлар бу муаммони ҳал этиш учун кўп бош қотиришди. Илмий тадқиқот ва кузатиш ишлари олиб борилиши натижасида олимлар бу қимматли хом ашёлар запаси ер остидагига нисбатан сув тубида кўп эканлигини аниқладилар.

Капиталистик дунёда «денгиз» нефти запаси тахминан қанча? Ҳомаки ҳисоб-китобларга қараганда камида 60 миллиард тоннани, кўпи билан 150 миллиард тоннани ташкил этади. Хўш, ер остидагисичи? Ер остидаги запас 40 миллиард тонна, деб тахмин этилган. Бу рақамлар ўртасида қанчалик катта фарқ бор. Ер тубидаги нефть запасининг 17 миллиард тоннаси қазиб олинган. Демак, запас нисбатан оз қолган. Кейинчалик денгиз тубидаги «қора олтин» запасидан кенг фойдаланишга тўғри келади.

Ҳозирча «денгиз» нефтидан фойдаланишга эҳтиёж унча сезилаётгани йўқ, албатта. Шундай бўлсада бу хом ашёни денгиз тубидан олиш ишлари анча кенг йўлга қўйила бошланди. 1963 йилда бутун дунё бўйича тахминан 100 миллион тонна денгиз нефти олинди. Бу шу йили умуман олинган нефть хом ашёсининг 7 процентини ташкил этди.

Сув остидаги нефтнинг энг кўп запаси Порс қўлтиғида бўлиб, мутахассисларнинг тахминига кўра 4 миллиард тоннадан ортиқдир. Шуни ҳам айтмоқ керакки, бу ерда дунёда энг йирик нефть кони — Сафаинияда (Сауд Арабистони этакларида) жойлашган. Ҳозирги вақтда Порс қўлтиғида сув остидан олинаётган нефть бутун дунёда сув тубидан олинаётган нефтнинг ярмидан ортиғини ташкил этади.

Мексика қўлтиғида 2 миллиард тонна нефть, 360 миллиард кубометр газ запаси мавжудлиги аллақачон аниқланган. 1947 йилдан 1963 йилга қадар бу райондан 75 миллион тонна нефть, 60 миллиард кубометр газ олинди. Калифорниянинг Маракайбо сув ости бойлиги — нефтдан 1932 йилдан то шу вақтга қадар 100 миллион тонна қазиб олинди.

Аргентина, Бразилия, Канада, Габон, Тунис ва Ливияда, Ҳинд океани ҳамда бошқа ерларда ҳам нефть запаслари кўплиги аниқланди.

Капиталистик дунёда сув ости нефть бойликларини топиш ва фойдаланиш билан Америка Қўшма Штатлари, Англия, Франция, Голландия, Япония, Германия Федератив Республикаси ва Дания шуғулланмоқда.

СССРда сув ости нефть запасларидан фойдаланиш 1925 йилда Каспий денгизида бошланган. Бу ер Жаҳон океанининг энг йирик ва перспектив аҳамиятга эга районларидан бири ҳисобланади. 1951 йилдан бошлаб Боку районидан сув ости нефти олина бошлади. Азов денгизи, Қора денгиз, Арктика ва Узоқ Шарқда ҳам шундай конлар борлиги аниқланди.

ТИНЧЛИК УЧУН КУРАШ — БАРЧА СОВЕТ КИШИЛАРИНИНГ ЖОНАЖОН ИШИ

(Боши биринчи бетда)

Америка агрессорлари бир ўзлари ҳаракат қилаётганлари йўқ. Ғарбий Германия милитаристлари ва реваншчилари АҚШнинг халқлар озодлик ҳаракатини бостириш сиёсатини актив қўллаб-қувватлаб турибди, Арабистон ярим оролининг жанубида ва Малайзия районидаги мустамлакачилик авантюраларига ўралашиб қолган Англиянинг ҳукмрон доиралари АҚШнинг кетидан бормоқдалар.

— Биз, — деди Н. С. Тихонов, — агрессорларнинг, халқлар озодлигини бўғувчиларнинг ана шу империалистик ҳаракатларини шафқатсизлик билан тамомила фош қилиб ташлаш учун бу ерга тўпландик. Биз, фақат норозилик сўзларини айтиш билангина кифояланиб қололмаймиз. Биз тинчлик учун актив курашчилар, ишчан одамлармиз. Биз планетамиздаги барча эрксевар кучларнинг бир ёқадан бош чиқариб қиладиган ҳаракатларини империалистик агрессияга қарама-қарши қилиб қўямиз.

Н. С. Тихонов таъкидлаб айтдики, Жанубий Вьетнам халқининг қаршилигини синдириш вазифасини ўз олдига қўйган Америка империалистлари қанчалик кучаниб ҳаракат қилмасинлар, Жанубий Вьетнамда кетма-кет мағлубиятга учрамоқдалар. Ватанпарварларнинг кураши партизанлар қўзғолонларининг кичик-кичик ирмоқларидан эндиликда халқ урушининг кудратли дарёсига айланиб кетди. Бу курашга Жанубий Вьетнамни озод қилиш миллий фронти бошчилик қилмоқда. Вашингтон вужудга келган аҳволдан омон чиқиб олишга беҳуда уриниб, партизанларга қарши бевосита уруш ҳаракатига қўшилиш тўғрисида ўзининг қуролли кучларига буйруқ берди. Бу эса ҳамманинг қаҳр-ғазабини уйғотмаслиги мумкин эмас. Планетамиздаги барча тинчликсевар кучлар шавкатли Вьетнам халқининг курашини қизғин қўллаб-қувватламоқдалар.

Ялпи тинчликни сақлаб қолиш манфаатлари агрессия сиёсатига кескин зарба беришни қаттиқ талаб қилмоқда. Шиддатли жангда уруш оловини ёқувчиларни тийиб қўйиш, тинчликни қаттиқ туриб ҳимоя қилиб қолиш учун барча тинчликсевар кучлар биргаликда ва кескин ҳаракат қилишлари лозим. Бу ишда вақтни бой бермаслик керак.

Халқларнинг озодлик курашини қўллаб-қувватлаш учун биз қилаётган актив ҳаракатлар тинчликни ҳимоя қилиш йўлидаги конкрет ҳаракатлардир.

Америка империализмининг Жанубий Вьетнамга қарши олиб бораётган жиноий урушини, АҚШ авиациясининг қардош социалистик мамлакат — Вьетнам Демократик Республикасига осмондан қилаётган бандитлик ҳужумларини биз бу ерда, ана шу минбардан туриб умумхалқ қаҳр-ғазабининг қудратли кучи билан қоралаймиз.

Совет кишилари қардош Вьетнам халқининг Америка агрессорларига қарши курашида ёрдам бериш учун Совет ҳукумати кўраётган барча амалий чораларни батамом ва тўла-тўкис қўллаб-қувватлайдилар.

Бутун эрксевар жаҳон бизнинг ҳис-туйғуларимизга қўшилмоқда. Жаҳон Тинчлик Кенгаши президиуми қаҳрамон Вьетнам халқи билан бирдамлик юзасидан 23—30 майда ташкил этган халқаро ҳафталик барча мамлакатларда кенг кўламда ўтказилди. Шу кунларда планетамизнинг ҳамма жойларида митинг ва намойишлар бўлиб ўтди. Бу митинг ва намойишларга бир хил муддао билан тўпланган кишилар Америка империализмининг Ҳинди-Хитойдаги кирдикорларига «Йўл қўймаймиз!» деб қатъий қилиб айтдилар.

Совет кишилари, — деб таъкидлади докладчи, — истиқболга ишонч билан қарамоқдалар. Халқларнинг сабот билан курашишлари натижасида уруш хавфига барҳам берилади, инсоният қуролланиш пойгаси машаққатларидан ва ядро можаросининг доимий хавф-хатаридан халос бўлади — совет кишилари шунга аминдирлар.

Тинчлик, миллий мустақиллик ва қуролсизланишга бағишлаб 10-15 июль кунлари Хельсинкида ўтказиладиган Жаҳон конгресси тўғрисида гапириб, Н. С. Тихонов шундай деди: бу конгресс муҳим хусусиятга эга бўлади. Конгресснинг шиорида тинчлик ва қуролсизланиш учун кураш билан бирга халқларнинг миллий мустқиллиги учун кураш масаласи ҳам қўйилган. Бу — янги хусусият бўлиб, тинчлик учун кураш ҳаракати қонуний суратда миллий озодлик ҳаракати кучлари билан қўшилиб кетаётганлигидан дарак беради.

Совет тинчлик курашчилари планетадаги барча халқлар билан биргаликда ялпи тинчликни сақлаб қолиш манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилишга қатъий бел боғлаган ҳолда Хельсинкидаги конгрессга борадилар. Биз, совет кишилари миллий озодлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш, империализм ҳужумларига дучор бўлаётган халқларга ёрдам бериш сиёсатини оғишмай ўтказишда ўз ҳукуматимизнинг қатъий қарори билан бирдаммиз.

Тинчлик учун курашчиларнинг совет ҳаракати давримизнинг буюк ҳаракати — тинчлик тарафдорлари жаҳон ҳаракатининг узвий қисмидир. Тинчлик учун бошланган ҳаракат янада кенг қулоч ёзиб, тағин ҳам кучайиб бораверишн учун оғишмай ҳаракат қилаверишга аҳд қилганлигимизни бугун конференцияда яна бир карра таъкидлаб ўтмоқчимиз.

Н. С. Тихонов докладининг охирги қисмида ўтган уч йил мобайнида Тинчликни ҳимоя қилиш совет комитетининг ишлари тўғрисида гапириб берди. Комитет ўрнатган халқаро алоқалар кўп қиррали ва кенг кўламлидир. Комитет тинчликни ҳимоя қилиш барча миллий ҳаракатлари билан дўстона алоқалар боғлаб турибди ва бу алоқаларни ривожлантириб бормоқда. Сўнгги вақтларда 80 дан ортиқ мамлакатнинг тинчлик учун кураш ҳаракати вакиллари Совет Иттифоқига келиб кетдилар. Музокаралар, ошкора мунозаралар, сидқидил учрашувлар ҳамжиҳатликни кучайтиришга, тинчлик учун курашнинг янги йўлларини излаб топишда янада якдил бўлишга эришиш имконини бермоқда.

Миллион-миллион кишиларни бирлаштириб турган якдиллик ва чуқур онглилик руҳида ҳаракат қилмоқ керак, деди докладчи. Жаҳондаги барча эрксевар халқларнинг вакиллари яқиндан ҳамкорликда ва инсоният тақдири учун ўз зиммаларидаги муштарак масъулиятни қардошларча тушунган ҳолда курашадиган асосий олижаноб вазифаси — империалистик уруш иғвогарларини жиловлаб қўйиш, бутун дунёда тинчликни сақлаб қолиш учун барча чораларни кўришдир.

Совет тинчлик тарафдорлари, барча совет кишилари халқлар ўртасида тинчлик ва дўстлик сиёсатини, эрксевар халқларнинг курашини қўллаб-қувватлаш сиёсатини оғишмай ўтказишга қаттиқ бел боғлагандирлар. Биргаликда қилинадиган ҳаракатлар, тинчликсевар кучларнинг кенг ҳамкорлиги — мустаҳкам тинчлик учун, жаҳон урушининг олдини олиш учун халқлар олиб бораётган курашда муваффақиятга эришишнинг гаровидир.

Кун тартибидаги биринчи масала юзасидан ВЦСПС секретари К. А. Гусейнов қўшимча доклад қилди. Жаҳондаги барча прогрессив одамлар Шарқи-Жанубий Осиёда, хусусан Вьетнамда содир бўлаётган воқеаларга, деди у, ғоят ташвишланиб назар солмоқдалар. Вашингтоннинг Ҳинди-Хитойдаги босқинчилиги бутун дунёда кучли қаҳр-ғазаб ва норозилик туғдирди. Вашингтон ўзининг ана шу босқинчилигини бирон бир тарзда бўлсада оқлашга уриниб, «Жанубий Вьетнамнинг қонуний ҳукумати «қилган илтимосга биноан» ўн мингларча Америка солдатлари «Жанубий Вьетнам халқига озодлик ва демократияни ҳимоя қилишда ёрдам бериш учун» Америкадан ўн минг километр нарига юборилди, деб даъво қилмоқда. Сўнгги йилнинг ўзида Сайгонда ўндан ортиқ ҳарбий тўнтариш ва қайта тўнтариш рўй берган, ана шу катта ва кичик қўғирчоқларнинг ҳаммаси Сайгондаги Америка ҳарбийлари паноҳига яширинаётган, ўз халқидан ҳаммадан кўра кўпроқ қўрқаётганлиги бутун дунёга равшан бўлиб турган экан, бу ерда қандай қонуний ҳукумат тўғрисида гап бўлиши мумкин.

К. А. Гусейнов шуни таъкидладики, Вьетнамнинг ички ишларига АҚШнинг аралашаётганини доимо кескин қоралаб келган Совет ҳукумати Америка авиацияси Вьетнам Демократик Республикасига ҳужум қилган ҳамоно агрессияни даф қилиш учун ҳар тарафлама ёрдам беришни ташкил этиш юзасидан қатъий ва шошилинч чоралар кўра бошлади. Совет Иттифоқи ва Вьетнам Демократик Республикаси партия-ҳукумат делегациялари ўртасида Ханойда ва Москвада олиб борилган музокаралар натижасида имзоланган Совет — Вьетнам қўшма ахборотлари Совет Иттифоқи қардош Вьетнам халқини актив қўллаб-қувватлаётганлигининг ифодаси бўлди. Бу ҳужжатлар вужудга келган аҳволга баҳо беришда ва Вьетнам Демократик Республикаси хавфсизлигини муҳофаза қилишга ва суверенитетини ҳимоя қилишга қаратилган бундан буёнги чоралар хусусида фикрларнинг тўла-тўкис бир хил эканлигини ифода этади.

Жаҳон касаба союзлари федерациясининг ташаббусига мувофиқ, курашаётган Вьетнам халқи билан бирдамликка бағишлаб Ханойда ўтказилган иккинчи халқаро касаба союз конференцияси Вьетнам халқи билан қардошлик, мустаҳкамланиб бораётган бирдамликнинг ёрқин намойиши бўлди. Конференция ишида совет касаба союзларининг делегацияси ҳам қатнашди. Бу конференцияда АҚШнинг Вьетнамдаги агрессиясини қоралаган делегатларнинг ғазабли овозлари янгради, ишчилар синфи ва касаба союзлар Вьетнам халқини ҳимоя қилиш учун кўраётган амалий чоралар тўғрисида гапирилди. Конференция Америка агрессиясини дарҳол тўхтатиш учун бошланган кураш ҳаракатини кенг авж олдириш тўғрисидаги қарорни бир овоздан қабул қилди.

Совет жамоатчилиги қаҳрамон Вьетнам халқи билан бирдамлик юзасидан бошланган жаҳон ҳаракатининг биринчи сафларида якдиллик билан бормоқда. Бутун мамлакатимизда оммавий митинглар ва йиғилишлар бўлиб, уларнинг қатнашчилари Америка ҳарбийларининг жиноятқорона ҳаракатларига лаънат ўқиш билан бирга, Совет ҳукуматининг Вьетнам Демократик Республикаси мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашга қаратилган тадбирларини тўла-тўкис маъқулламоқдалар. Минглarча совет кишилари қардош Вьетнам халқи билан бир сафда туриб, қутурган агрессорларга зарба бериш учун ўзларини кўнгиллилар сифатида Вьетнамга юборишни сўраб мактублар юбордилар.

Империалистик агрессияга зарба бериш ҳозирги кунда тинчлик учун курашнинг энг асосий ва энг ўткир масаласи бўлиб қолмоқда, — деди пировардида нотиқ. — Башарти агрессорлар Шарқи-Жанубий Осиёда тийиб қўйилмайдиган бўлсалар, башарти, улар Шарқи-Жанубий Осиёдан чиқиб кетмайдиган бўлсалар, уруш алангаси узоқларга ёйилиб кетиши, бошқа халқлар учун, бутун дунё учун хавф солиши мумкин.

Вазият шуни талаб қилмоқдаки, Америка империалистларини Вьетнамдаги жиноятқорона агрессияни тўхтатишга мажбур қилмоқ учун барча тинчликсевар ва прогрессив кучлар жипслашиб, бирлашиб, актив ҳаракат қилмоқлари керак. Ана шу юксак минбардан туриб, миллион-миллион совет тинчлик тарафдорлари номидан жаҳондаги бутун жамоатчиликка, ер юзидаги барча соф виждонли кишиларга мурожаат қилиб, империалистик уруш оловини ёқувчиларга қарши курашда куч-ғайратларимизни бирлаштирайлик, деб яна бир марта айтамиз. Совет Иттифоқи тинчлик позицияларида қаттиқ турибди, лекин у ҳар қандай агрессорни жиловлаб қўйишга ҳамиша тайёрдир. Уруш авантюраларининг ишқибозлари бу хусусда хом хаёлга бориб юрмасинлар. Совет халқи қардош Вьетнам халқига нисбатан ўзининг интернационал бурчини охиригача адо этади.

Докладларни муҳокама қилиш бошланади.

Музокараларда биринчи давлат соат заводининг слесарь механиги А. В. Данилин, Жанубий Вьетнамни озод қилиш миллий фронтининг СССРдаги доимий ваколатхонаси бошлиғи Данг Куанг Мин, академик М. Д. Миллионщиков, Жозуе де Кастро (Бразилия), Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги Совет комитети раисининг ўринбосари В. П. Терешкин, Бирлашган Араб Республикаси парламентининг депутати Маъди Ҳусайн сўзга чиқдилар. Шу билан конференциянинг эрталабки мажлиси тамом бўлади.

Кечки мажлисда Н. С. Тихоновнинг докладини ва К. А. Гусейновнинг қўшимча докладини муҳокама қилиш давом этди.

Музокараларда Ленинград жамоатчилигининг вакили Б. А. Попов, Тошкент университетининг ректори О. С. Содиқов, Жаҳон Тинчлик Кенгаши делегациясининг бошлиғи, Финляндия парламентининг депутати Вейко Свинхувуд, Украина ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси, Тинчликни ҳимоя қилиш Украина комитетининг раиси В. П. Комиссаренко, умумий меҳнат конфедерациясининг секретари Жан Шеффер, Армия генерали, Совет Иттифоқи Қаҳрамони А. А. Лучинский, ВЦСПС секретари Н. Н. Романов, совет хотин-қизлари комитети президиумининг аъзоси шоира Е. В. Шевелева, Жаҳон Тинчлик Кенгашининг аъзоси, Крутица ва Коломна митрополити Пимен, ёзувчи С. С. Наровчатов, Ереванлаги ўрта мактаб ўқитувчиси Н. С. Цатинян, «Правда» газетаси редколлегиясининг аъзоси В. Н. Некрасов, Жаҳон Тинчлик Кенгашининг аъзоси Г. Г. Абашидзе, академик Е. К. Федоровлар ҳам нутқ сўзладилар.

18 июнда Бутуниттифоқ конференцияси ўз ишини давом эттирди.

(ТАСС).

ЛУМУМБАНИНГ ҚОТИЛЛАРИ

Тунисда чиқадиган «Жен Африк» ҳафталик газетаси кейинги сонларидан бирида Лумумбанинг ўлдирилиши ҳақида мақола босиб чиқарди. Редакция бу мақолада аниқ факт ва ҳужжатлар асосида Патрис Лумумба ва унинг дўстларини Чомбе ўлдирганлигини фош этади. Қуйида ана шу мақолани қисқартириб босамиз.

□ □

«Эр Конго» компаниясига қарашли ва Бауенс исмли бельгиялик бошқараётган «ДС-4» самолёти Катанга марказидаги аэродромнинг команда пункти билан радио алоқаси ўрнатганда соат 18 дан сал ошган эди. Учувчи «Элизабетвиль, Элизабетвиль! Сизларга қимматли юк олиб келяпмиз!» деб радио орқали хабар берарди.

«ДС-4» самолётида Патрис Лумумба, Жозеф Окито ва Морис Мполо бор эди.

«Катанга давлати»нинг ички ишлар министри Годфруа Мунонго ўша пайтда Элизабетвиль аэродромида эди. У жуда хурсанд эди. Мунонго ўзига ҳамроҳ бўлиб юрган ёлланма қўшинлар капитани бельгиялик Андре Протенга шундай деди: «Улар энди бу сафар қочиб кетиша олмайди». Капитан Протен ўша пайтда Элизабетвилдан 460 километр шимолий-шарқда жойлашган Митваба секторининг бошлиғи эди. Унинг Катанга пойтахтида бўлишига ажабланмаса ҳам бўлади. Ҳарбий операциялар бўлмаган пайтда, ёлланган оқ офицерлар, хоҳлаган вақтларида Элизабетвилга бориб келишаверарди. «Леопольд-2», «Брюссель», «Катанга» мис компанияларига қарашли меҳмонхоналар уларга жой берар, ёлланганларнинг турганликлари учун жой ҳақи ёзилган счётни Чомбенинг идорасига юборишарди.

1961 йил 17 январь куни тушдан сўнг «Катанга давлати»нинг бошлиғи кино томоша қилаётганда, телефон жиринглаб, кимдир Чомбени телефонга қатъий илтимос қилиб чақирди. Уни телефонга чақирган ким экан? Чомбе Леопольдвилда қамоққа олингандан кейин сўроқ қилинганда, телефон қилган Мунонго эди, деб айтган. Орадан икки ярим йил ўтгандан кейин 1964 йил 31 январда Чомбе Бельгияда чиқадиган кундалик газета — «Пуркуа па»да босилган интервьюсида ўша пайтда Леопольдвилдан президент Касавубунинг ўзи телефон қилган эди, деб айтган.

Чомбе Отель-Палас залида давом этаётган кинони кўришга қайтган пайтда Лумумба ва унинг дўстлари тушган самолёт қўнишга тайёрланаётган эди. Мунонго билан капитан Протен аэродромнинг команда пунктидан чиқишиб, қўниш жойига жўнашди. Бу ерда уларни Катанга жандармериясининг бош комиссари Сапве Пиус ва Кольвезидан чақиртирилган ҳарбий полиция биринчи ротасининг саккиз ҳарбий хизматчиси кутиб туришарди. Улар орасида рота командири, капитан Жюльен Гат, унинг ёрдамчиси лейтенант Мишель, маъмурий ишлар билан шуғулланувчи младший лейтенант Роже Лева бор эди. Роже Лева мустамлакачиларнинг Катангада ташкил этган хавфсизлик қўшинларида тўққиз ярим йил хизмат қилган.

Уларнинг орасида взвод командири Рушефор ҳам бор эди. Қолган тўрт кишининг кимлиги бизга маълум эмас. Лекин уларнинг ҳаммаси ҳам ёлланган бельгияликлар эканлигини жуда яхши биламиз.

Самолёт йўлакдан югуриб келди-да, ўрнида тақа-тақ тўхтади.

Бизда сўнгра аэродромда нималар бўлганлигини тасдиқловчи иккита гувоҳнома бор. Биринчиси — БМТ қуролли кучларининг унтер-офицери швед Линдгреннинг баёноти. У ўша пайтда Элизабетвиль аэродромида БМТ қўшинлари соқчилик группасининг командири эди. Линдгрен ўз рапортида 17 январда аэродромда бўлган воқеаларни қуйидагича тасдиқлайди (бу рапорт кейинчалик Лумумба ўлимини текшириш комиссиясининг 1961 йил 11 ноябрида эълон қилинган докладида ҳам келтирилган):

«Эр Конго» компаниясига қарашли «ДС-4» самолёти аэродромга қўнгандан кейин, Катанга ҳарбий авиацияси турадиган ангар томонга бурилди. Бу жой БМТ ротаси соқчилари текширмайдиган зонада эди. Шу пайтнинг ўзида самолётни броневик, юк машиналари ва бир қанча енгил машиналар қуршаб олди. Катанга жандармлари самолёт атрофини девор бўлиб тўсиб олди. Броневик қуролни самолёт эшигига тўғрилади. Биринчи пассажир «ДС-4» самолётидан тушди. У жуда яхши кийинган африкалик эди. Унинг кетидан яна уч киши чиқди. Уларнинг кўзлари боғланган, қўллари орқасига боғлаб қўйилган эди. Биринчисининг кичиккина соқоли бор эди. Уларнинг уччаласи нарвондан пастга тушишган ҳамон жандармлар уларга ташланишди, карабинларнинг қўндоғи билан ура бошлашди-да, кейин машинага ўтказишди. Сўнгра уларнинг ёнига ғўртта катанга жандарми чиқди. Асирлардан бири бақириб юборди. Автомобиллар колоннаси қўзғолди».

Линдгреннинг гапига қараганда, ҳалиги яхши кийинган африкалик ё Фернан Козади, ёки Ионнас Мукам эди. Уларнинг иккаласи ҳам Касаи вилоятининг жанубидаги балуба қабиласидан, иккаласи ҳам комиссарлар коллегиясининг аъзолари эди. Биринчиси миллий мудофаа билан, иккинчиси эса ички ишлар билан шуғулланарди. Комиссарлар коллегияси 1960 йилнинг сентябридан 1961 йилнинг февралигача Конгони бошқариб турди. Комиссарлар коллегияси Бош министр Лумумба ҳокимиятдан четлаштирилгандан кейин полковник Мобуту томонидан ташкил этилган эди.

Самолёт Элизабетвиль аэродромига қўнгандан кейин нималар бўлганини тасвирловчи иккинчи тафсилот шу пайтгача номаълум эди. Биз буни текширишлар пайтида Элизабетвилнинг ўзидаёқ билиб олдик. Гап 1963 йил январь ойида БМТ қўшинлари якчилашиб қолганда Чомбе ва унинг министрлари Кольвезига кўчишга мажбур бўлгандан сўнг Катанга ички ишлар министрлигининг архивида топилган хат ҳақида кетяпти. 1961 йил 18 январда ёзилган бу хатда шундай дейилади:

«Эмери Патрис Лумумба Катангага сотиб юборилди. У кеча 1961 йил 17 январда «Эр Конго» компаниясининг «ДС-4» самолётида боғланган ва юзи бинтланган ҳолда олиб келинди. У билан яна икки киши бор эди. Уларни олиб кетган машинада қуролли тўрт бельгиялик ҳам бор эди. Уларни икки бельгиялик тушган броневик ва Катанга ҳарбий хизматчилари тушган битта юк машинаси кузатиб борарди. Машина жойидан қўзғалиб, ғарбга бурилди-да, аэродромдан номаълум томонга ғойиб бўлди. Лумумбани аэродромнинг ўзида жуда қаттиқ ура бошлашган эди... Катанга диктатори ва мустамлакачиси ички ишлар министри Годфруа Мунонго ва унинг мустамлакачи бельгиялик дўстлари ўша пайтда аэродромда эди. Улар Лумумбани ўз қўлларига туширганларидан хурсанд бўлганликларини яшира олмасдилар.

Элизабетвиль атрофи ва аэродромнинг чеккаларида ҳаракат таъқиқланган эди. Колонна тезда аэродромдан чиқиб кетди. У «Сабен компанияси уйи» ёнидан ўтиб, ундан сал нарироқда, бошқа бино ёнида тўхтади. Колоннани кузатиб бораётган солдатлар ўша пайтнинг ўзида уни қуршаб олишди. Лумумба, Окито ва Мполони машинадан тушириб, ана шу бинога киргазишди. Бу ерда нима бўлаётганини кўриб қолишга уринган ўткинчиларни жандармлар ҳайдаб юборди.

Кеч кириши билан катангалик солдатларнинг кетишига рухсат берилди. Лумумба ва унинг дўстлари билан бино ичида фақат 8 киши — ҳарбий полиция биринчи ротасининг ҳарбий хизматчилари қолишди. Бу бинога яна ким келди? БМТ томонидан Лумумбанинг ўлими юзасидан ўтказилган текширишда ёлланган бельгияликнинг кўрсатишича, Лумумба Чомбе, шунингдек Мунонго ва Катанганинг бошқа министрлари — молия министри Кибве ва ахборот министри Саламенгенинг кўз олдида ўлдирилган.

Қўлимиздаги маълумотларга кўра, бинодаги саккиз кишидан тўрттаси, яъни ёлланган бельгиялик Гат, Мишель, Лева, Рушефор ва исмини биз аниқлай олмаган қолган тўрт киши Чомбенинг буйруғи билан Лумумбани ўлдирганлар. Буйруқ текстини қуйида эълон қиламиз. Мана ўша ҳужжат:

«Капитан Гат Жюльен ва Кольвезида топшириқни бажариб турган ҳарбий полиция биринчи ротасининг ҳарбий хизматчилари — европаликлар ушбу буйруқни олганларидан кейин дарҳол Элизабетвилга етиб келишлари керак. Улар сиёсий маҳбуслар Лумумба, Мполо ва Окитоларни ўз жавобгарликларига олсинлар ва улар дарҳол ўлдирилсин. Буни Катанга давлатининг манфаатлари талаб қилади.

Имзо: Катанга давлатининг президенти

М. ЧОМБЕ».

Чомбе турли махфий топшириқларни бажариш учун буйруқнинг бундай формасидан фойдаланарди. Ҳужжат тагидаги имзога келганда эса, графологик анализ бу — шахсан Моиз Чомбенинг имзоси эканлигини тасдиқлади. Қўлимиздаги барча ҳужжатлар, барча маълумотлар шундан далолат берадики, ўша буйруқни олган ҳарбий полиция биринчи ротасининг ҳарбий хизматчилари Лумумба билан унинг дўстлари Элизабетвиль аэродромига келтирилгандан то ўлимига қадар уларнинг ёнида бўлганлар.

Қатл этилган Лумумба, Мполо, Окитоларнинг жасади ўттиз сантиметр ҳам келмайдиган чуқурга кўмиб ташланди. Кейин уларнинг жасади олиниб, кичик бир юк автомобилида Элизабетвилдан унча узоқда бўлмаган ва ташландиқ ҳолда ётган Этуаль шахтасига ташлаб юборилган. Уларнинг ҳоки ҳозир ҳам ўша ерда.

Бельгиялик капитан Жюльен Гат ҳозир Антверпен яқинидаги Бред тош йўли четидаги 745-уйда яшайди. Иккинчи бельгиялик Андре Протен — ҳарбий хизматчи. У хизмат қилаётган қисм Брюссель шаҳрида Дайли майдонида жойлашган. Лева, Рушефор ва Мишель эса ҳозир Конгода. Ўтган йил июлда Чомбе ҳокимият тепасига келгач, улар яна Конгога қайтиб келдилар. Учови ҳам одам ёллаш муассасаларида ишлайди. Улар Лумумба, Окито ва Мполо қандай ўлдирилганини биладилар.

(АПН).

Турли мамлакатларда

Югославия Федератив Социалистик Республикаси. Суратда: Белград марказида.

(ТАСС фотохроникаси).

МАКНАМАРАНИНГ АЙТГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 17 июнь. (ТАСС). АҚШ мудофаа министри Роберт Макнамара кеча бундай деди: Американинг яна олти батальони Жанубий Вьетнамга қараб йўлга чиқди. Шундай қилиб, Американинг Жанубий Вьетнамдаги қўшинлари сони 70-75 минг кишини ташкил этади.

ЯНА БИР БОМБА СИНАБ КЎРИЛДИ

ВАШИНГТОН, 17 июнь. (ТАСС). Атом энергияси комиссияси қуйидагиларни хабар қилди: кеча Невада штатидаги атом полигонида ядро бомбаси яна ер остида синаб кўрилди. Комиссиянинг хабар беришича, бу йил ер остида 14 атом бомбаси портлатиб синаб кўрилган.

АМЕРИКА РАКЕТАЛАРИ ҚАЕРГА ЮБОРИЛМОҚДА

ПАРИЖ, 17 июнь. (ТАСС). Франциянинг Ланди департаментида, деб хабар беради «Армэ» деган ҳарбий журнал, бошқариладиган «Хок» снарядлари биринчи марта отилди. Ўтган ой ичида метрополия зенит артиллериясининг бўлинмалари ва Ғарбий Германиядан келтирилган француз қуролли кучлари қисмлари ана шу машқларни ўтказдилар.

Бошқариладиган «Хок» снарядлари Ғарбий Европада ишлаб чиқарилаётган Америка ракеталаридир. Улар ядро заряди ўрнатиш учун мослаштирилган.

«Армэ» журналининг ёзишича, ҳозирги вақтда Франция қуруқликдаги қўшинларининг уч полки шу ракеталар билан қуроллантирилган.

Қўшма Штатлар, деб таъкидлайди журнал, шу хилдаги снарядларни Жанубий Вьетнамга, Вьетнам Демократик Республикасининг чегарасига ҳам юборди.

БОННДА НАМОЙИШ

БОНН. (ТАСС). Ғарбий Германия парламенти 16 июнда конституцияни ўзгартириш тўғрисидаги қонун лойиҳасини (бу қонун лойиҳаси «фавқулодда қонунлар» қабул қилиш учун йўл очиб беради) муҳокама қилган пайтда намойишчилар колоннаси Бонн кўчаларидан ўтди. Улар Бундестаг депутатларини фавқулодда қонунлар қабул қилишдан воз кечишга даъват этган плакатларни кўтариб бордилар. Ана шу фавқулодда қонунларнинг қабул қилиниши мамлакатнинг ҳаётини тамомила милитарлаштириб, ҳарбий диктатура ўрнатилишига йўл очиб берган бўлур эди.

Намойиш уч соатдан ортиқ давом этди. Намойишдан кейин унинг қатнашчилари митинг ўтказдилар ва бу митингда ҳам «ҳали фурсат бор экан, ҳеч қандай фавқулодда қонун қабул қилинмасин» деб талаб этдилар.

Ёшлар ташкилотлари ва «ядро қуролига қарши кампания» деган пацифистлар ташкилоти аъзоларининг бир группаси Бундестагга келди ва фавқулодда қонунларни қабул қилиш планларига қарши депутатларга норозилик билдирди.

ТАГЕ ЭРЛАНДЕР: БИЗ СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҒОЯТ РИВОЖЛАНГАНЛИГИНИ КЎРДИК

Швеция Бош министри Таге Эрландер 17 июнда Симферополдан Москвага учиш вақтида ТАСС, «Новости» матбуот агентлиги ва Бутуниттифоқ радиоси мухбирларининг саволларига жавоб қайтарди.

Биз, деди Бош министр, мамлакатингизга келиш, шунингдек раҳбар совет давлат арбоблари билан суҳбат қилиш имконияти берилганлиги учун совет ҳукуматидан астойдил миннатдормиз. Биз сизнинг улуғ мамлакатингиз билан танишиш имконияти берилганлиги учун ташаккур изҳор қиламиз. Бундай қисқа вақт ичида, деб сўзини давом эттирди Таге Эрландер, тўла тасаввур олиш илож йўқ, албатта. Лекин шунга қарамай, Совет Иттифоқи ғоят тез ривожланиб бормоқда ва мамлакатнинг ҳаёти мавж уриб ўсмоқда, деб қайд қила оламиз. Биз буни аввало қурилиш ишларида кўрдик.

Ҳурматли меҳмон бизнинг визитимиз Швеция билан СССР ўртасида мавжуд бўлган яхши қўшничилик муносабатларини янада мустаҳкамлашга ёрдам беради, деб умид билдирди. Менинг фикримча, деди у, бу сафарда Швеция журналистларининг катта бир группаси қатнашганлиги Швецияда Совет Иттифоқига қизиқиш ўсиб бораётганлигини исбот қилади. Бу журналистларнинг мақолалари ана шу қизиқишни шубҳасиз яна оширади.

Мен, деб сўзини давом эттирди Швеция бош министри, совет кишиларининг турмуш даражаси ўсганлигини яққол кўриб билдик, деб айтишни истар эдим.

Таге Эрландер айтдики, Швеция техника соҳасида Совет Иттифоқидан кўп нарса ўрганиши мумкин. Бошқа соҳаларда ҳам тажрибаларни алмашиш жуда фойдали бўлур эди.

Таге Эрландер сўзининг охирида бундай деди: Швеция халқи ва ҳукумати Совет Иттифоқи билан савдо-сотиқ ва маданий алоқаларнинг кучайтирилишини, ҳамжиҳатликнинг ўсишини астойдил тилайди. (ТАСС).

Радио

19 ИЮНДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт, 9.30 — Фортепьяно пьесалари, 9.45 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (тож.), 10.30 — Дўстлар қўшиғи, 11.10 — Халқ контроли амалда, 11.25 — Чолғу куйлари, 12.15 — Спорт эшиттириши (рус.), 12.50 — Грузия курортларида (рус.), 13.40 — Италия қўшиқлари, 16.15 — Ёшлар учун, 17.20 — Уйғур куйлари, 18.10 — Рус куйлари, 18.30 — Хоразм достонларидан парчалар, 19.20 — Озарбайжон куйлари, 20.00 — Ёшлар учун, 20.15 — София бўйлаб (рус.), 21.20 — Музикали эшиттириш, 22.10 — «Тошболта ошиқ» (монтаж).

Телевидение

19 ИЮНДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Студент ёзи. Трембита куйлаган жойда,** 18.25 — **Телевизион янгиликлар,** 18.40 — **Иккинчи истеъдод** (Тошкент телестудияси фильми премьераси), 19.20 — **Киножурнал ва Аҳмад қани? номли кинокомедия.** 21.00 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 21.05 — **Телевизион янгиликлар,** 21.20 — **Олтин водий** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/VI да **Аида,** 20/VI да кундуз **Франческа да Римини, Соялар, Болеро,** кечқурун **Травиата.**

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Оқар Волга — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5 ярим, кеч 7 ярим ва 9 яримда).

Ер-ёр — «МИР», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кеч соат 10-20 минутда).

Севги чоғи — СОБИР РАҲИМОВ номли, «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Ҳозирча фронт мудофаада — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10 да). «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз соат 1 яримдан).

Чангда қолган гул (1 ва 2-серия) — НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ЮЛДУЗ» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (эрталаб соат 11, кундуз 2-10 ва 5 да), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб 11 ярим ва кундуз 2 да).

Деярли янги костюм — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (кеч соат 7-35 минут ва 9 яримда).

Бир сумка юрак — «ДРУЖБА» (2-залда), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Уч миллион ҳақида суд (тоқ соатларда), **Итальянча қўйди-чиқди** (жуфт соатларда) — «СПУТНИК».

Мафтун ороллар — «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 10 ва 11.45 минутда).

Гулливер саёҳати — «МОСКВА» (эрталаб соат 10 да).

Диққат! Шаҳарда сеҳргар! — «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10 да).

Редактор ўринбосари
Х. ЁДГОРОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64543.
Р. 02065. № В. 141.